

BOOKS OF THE SCHOOL OF CRITICAL THINKING

GIGI TEVZADZE

GUIDE TO

the philosophy, as to the experience of the reflection of

the Conformist Thinking

2024

კრიტიკული აზროვნების სკოლის წიგნები

გიგი თევზაძე

ფილოსოფიის, როგორც

კონფორმისტული აზროვნების

კვლევის გამოცდილების

მეგზური

2024

Cover: Nugzar Metreveli and AI

Illustrations: Gigi Tevzadze and AI

©Gigi Tevzadze, all rights reserved; 2024

რედაქტორი: ნესტან რატიანი

ყდა: AI და ნუგზარ მეტრეველი

ილუსტრაციები: AI და გიგი თევზაძე

©გიგი თევზაძე. ყველა უფლება დაცულია; 2024.

Contents

Introduction: the meaning of philosophy revisited. A new answer to an old question	5
Philologists, sophists, and philosophers	15
About the "naturalness" of philosophy	20
The Conformism of thinking is to stay within existing knowledge	23
Postulates of Conformist Thinking	33
1. If a system (and its governance) exists, it has a ruler (the idea of God)	33
2. What I see is there, and mathematics is the language of the universe	41
2.1. On the evolution of brain perception forms	48
2.2. Implications of the reasoning about the evolution of the brain for the knowledge of the structure of the Universe.....	56
2.3. Again: the history of this illusion.....	70
3. Existence/absence of free will.....	77
4. The function and purpose of the brain are distinct from those of the body, leading to the sense/mind dichotomy	87
Afterword	100

სარჩევი:

შესავალი: ბოლოსდაბოლოს, რა არის ეს ფილოსოფია? ახალი პასუხი ძველ კითხვაზე	8
ფილოლოგები, სოფისტები და ფილოსოფოსები.....	18
ფილოსოფიის „ბუნებრიობის“ შესახებ	24
აზროვნების კონფორმიზმი არსებული ცოდნის ფარგლებში დარჩენა	28
კონფორმისტული აზროვნების პოსტულატები:.....	36
1.თუკი სისტემა (და მისი მართვა) არსებობს, მას ჰყავს მმართველი (ღმერთის იდეა)	36
2.რასაც ვხედავ, ის არსებობს, ხოლო მათემატიკა სამყაროს ენაა	44
ტვინის აღქმის ფორმების ევოლუციის შესახებ	50
2.1. ტვინის ევოლუციის შესახებ მსჯელობიდან გამომდინარე შედეგები სამყაროს აგებულების ცოდნასთან მიმართებაში	56
2.2. კიდევ ერთხელ: ამ ილუზიის ისტორია	68
3..... თავისუფალი ნების არსებობა/არარსებობა	74
4.ტვინის ფუნქცია და მიზანი სხვაა, სხეულის ფუნქცია და მიზანი - სხვა; გრძნობა/გონების დიხოტომია.	82
ბოლოსიტყვაობა	92

INTRODUCTION: THE MEANING OF PHILOSOPHY REVISITED. A NEW ANSWER TO AN OLD QUESTION

I have long been troubled by the elusive nature of the definition of the term "philosophy." This ambiguity manifests in two contradictory interpretations: the Platonic conception, which posits philosophy as the pursuit of wisdom—an abstract and unattainable ideal; and the Pythagorean perspective constructed by me, which suggests that philosophy entails a friendship with wisdom. In the former, wisdom is perceived as an intangible entity beyond human comprehension, as articulated by Plato, while in the latter, wisdom is considered tangible and present, as espoused by Pythagoras. However, the anthropomorphism of wisdom in the Pythagorean interpretation, particularly as friendship with wisdom, inevitably raises questions: It appears incongruous to form a friendship with something that is solely a repository of knowledge devoid of personality.

It was due to the vague definition outlined above that I resolved to delve into the ancient Greek language. Despite my limited proficiency in this language, I had previously undertaken and successfully completed similar endeavors. Additionally, the readily available and user-friendly electronic repository of Greek texts instilled in me a sense of optimism that this undertaking would yield fruitful results.

Within the ancient Greek lexicon, there exist words whose meanings appear apparent owing to their continued usage today. However, upon closer examination of their ancient Greek usage, it becomes evident that these meanings are not as straightforward as previously assumed.

შესავალი: ბოლოსდაბოლოს, რა არის ეს ფილოსოფია? ახალი პასუხი ძველ კითხვაზე

ყოველთვის მაწუხებდა “ფილოსოფიის” დასახელების განმარტების მისტიკური ბუნდოვანება - ბუნდოვანება - გინდ პლატონისეული (საყოველთაო, პოსტპეგელიანური ინტერპრეტაცია) განმარტება, რომლის მიხედვითაც, ფილოსოფია სიბრძნის (მიუწვდომლის) სიყვარულია და გინდ პითაგორას (ჩემი ინტერპრეტაცია) განმარტება, რომ ფილოსოფია სიბრძნესთან მეგობრობაა. ერთ შემთხვევაში, სიბრძნე მიღმა მყოფი ობიექტია, რომლის არსებობის შესახებ ჩვენი ცოდნა მხოლოდ სპეკულატიურია, ანუ გამოთვლითია (პლატონი), ხოლო მეორე შემთხვევაში, სიბრძნე არის არსებული და ხელშესახები (პითაგორა), მაგრამ მისი პერსონიფიკაცია ასეთი ინტერპრეტაციისას (სიბრძნესთან მეგობრობა) გარდაუვალია: ვერ იმეგობრებ იმასთან, რაც მხოლოდ ცოდნის კორპუსია და სულიერი არ არის.

სწორედ, ზემოთ ჩამოთვლილი ბუნდოვანი განმარტების გამო, გადაწყვიტე, ჩამეყვინთა ძველ ბერძნულ ენაში. ამ ენის მწირი ცოდნის მიუხედავად, მასში ჩაყვინთვის და წარმატებით ამოყვინთვის გამოცდილება მანამდეც მქონია. თან ბერძნული ტექსტების ადვილად მისაწვდომი და მოხერხებული ელექტრონული კორპუსები იმედს მაძლევდა, რომ ამჯერადაც ეს ნადირობა უშედეგო არ იქნებოდა.

ძველ ბერძნულ ენაში არის სიტყვები, რომელთა მნიშვნელობაც თითქოს ცხადია, რადგან მათ დღესაც ვიყენებთ. მაგრამ, როგორც კი დავფიქრდებით, რა მნიშვნელობით გამოიყენებოდა ისინი ძველ საბერძნეთში, აღმოჩნდება, ეს მნიშვნელობები არც ისე ცხადია და არც ისე თავისთავად გასაგები, როგორც მანამდე გვეგონა.

One such word is "philology" (φιλολογία) and "philologist" (φιλόλογος). In extant texts from ancient Greece, this term first emerges with Plato. In "Theaetetus" (146 A), philology is described as the love of reasoning, while in "Laches" (188 C), a philologist is characterized as one who loves reasoning, in contrast to those who disdain it (μισόλογος). With Aristotle, philology denotes a love of learning, and with Stobaeus (428, 53), the philologist is depicted as the antithesis of the uneducated (ἀπαίδευτος). In the Alexandrian period (from 280 BC), it conveys the meaning of erudition. For instance, Eratosthenes, though primarily an astronomer and mathematician, is referred to as a philologist. In Plutarch, it predominantly signifies a linguist (Harry Thurston Peck. Harpers Dictionary of Classical Antiquities. New York. Harper and Brothers. 1898).

In Marcianus Capella's "De nuptiis Philologiae et Mercurii" (5th century AD), philology is portrayed as a personalized discipline ascending to the highest realms through Mercury, also personalized, denoting interpretation and hermeneutics. This text played a pivotal role in medieval education, with many schools adopting the division of knowledge outlined therein (for more information on this topic see Gigi Tevzadze "Ultimate Philosophy", Chapter 2).

This diverse usage of the term over nine centuries (4th century BC - 5th century AD) prompts reflection. Interestingly, there appears to be a scant dispute regarding this term in ancient texts, akin to the debate surrounding the term "philosophy."

Plato's inclination towards interpreting φιλία in "philosophy" as love is consistent with his endeavor to affirm the existence of mystical, inaccessible knowledge. (see G. Tevzadze "Ultimate Philosophy". Chapter 1).

ერთ-ერთი ასეთი სიტყვაა „ფილოლოგია“ (φιλολογία) და „ფილოლოგი“ (φιλόλογος). ანტიკური საბერძნეთიდან შემორჩენილ ტექსტებში პირველად ეს სიტყვა პლატონთან გვხვდება: „„თექეტში“ (146 A) ფილოლოგია მსჯელობის სიყვარულია. „ლახესში“ (188 C) ფილოლოგი არის ის, ვისაც მსჯელობა უყვარს, განსხვავებით მათგან, ვისაც მსჯელობა სძულს (μισόλογος). არისტოტელესთან ფილოლოგია ნიშნავს სწავლის სიყვარულს, სტობაიოსთან (428, 53) ფილოლოგი არის უზრდელის, გაუნათლებელის (ἀπαίδευτος) საპირისპირო, პლუტარქესთან - ის პოლიტიკოსის (πολιτικός) ოპოზიციაა (Lucull, 42). ალექსანდრიულ პერიოდში (280-დან ძვ.წ.) მას ჰქონდა სწავლულის მნიშვნელობა, მაგალითად, ასე უწოდებდნენ ერასტოტენეს, რომელიც სულაც არ სწავლობდა ენას ან ლიტერატურას, არამედ იყო ასტრონომი და მათემატიკოსი. პლუტარქესთან ის ყველაზე ხშირად გამოიყენება ლინგვისტის მნიშვნელობით“ (Harry Thurston Peck. Harpers Dictionary of Classical Antiquities. New York. Harper and Brothers. 1898). მარციანუს კაპელას (V საუკუნე, ახ.წ.) წიგნში „De nuptiis Philologiae et Mercurii“ ფილოლოგია სწავლაა, რომელიც მერკურის (განმარტების, ჰერმენევტიკის) საშუალებით სწავდება უმაღლეს სფეროებს. ეს წიგნი პროგრამული იყო შუა საუკუნეების განათლებისათვის: სკოლების უმეტესობა ცოდნის სფეროების მარციანუსისეულ დაყოფას მისდევდა (ამის შესახებ დაწვრილებით იხ. გ. თევზაძე „საბოლოო ფილოსოფია“, თავი 2). საინტერესოა, რომ ამ წიგნში ფილოსოფია საერთოდ ამოგდებულია ცოდნის დარგებიდან. რას გვეუბნება ამ სიტყვის ასეთი, თითქოსდა ერთმანეთის მსგავსი, მაგრამ, მაინც განსხვავებული გამოყენება ცხრაასი წლის განმავლობაში (ძვ.წ. IV - ახ. წ. V საუკუნეები)? თან ამ სიტყვის შესახებ კამათს ვერ ვპოულობთ ანტიკურ ტექსტებში. მაგალითად, ისეთივე კამათს და მსჯელობებს, როგორც ეს სიტყვა „ფილოსოფიის“ შესახებაა. ის, რომ პლატონს უნდოდა, რომ κλῖα სიტყვაში „ფილოსოფია“ სიყვარულის მნიშვნელობით გაგვეგო, არაა გასაკვირი, ეს მას მისტიკური, ვერწვდომადი ცოდნის არსებობის დასადასტურებლად სჭირდებოდა (იხ. გ. თევზაძე „საბოლოო ფილოსოფია“. თავი 1).

It is apparent that "philology" pertains to learning, reasoning, education, and an affinity or friendship with these pursuits. The ambiguity surrounding the term suggests a loss of its original meaning, yet its association with knowledge and learning persists. The first thing to keep in mind when attempting to ascertain the meaning of the word "philology" is that "philologos" and "philology" were already well-established terms in Plato's era. Plato employs them casually, without delving extensively into their definition. However, his contemporary Aristotle suggests a subtly different interpretation of this term. Not to mention the subsequent usage by later scholars.

Based on this premise, I believe it is plausible to consider it as a term that has undergone semantic erosion, signifying a concept that has shed its original connotation but has not yet adopted a new one. Consequently, individuals employ it according to their discretion, yet its essence remains rooted in the realms of knowledge and learning. We seem to agree that the word "φιλία" means friendship. However, what did the word "λογος" mean? To determine this, we should refer to the texts of the author in which this word holds significant importance. This author is Heraclitus of Ephesus, whose writings have survived in few fragments.

According to most definitions, "logos" meant rule, theory, or reasoning. However, the Heraclitean genuine use of the word has been debated since ancient Greek texts became the focus of study. Some interpretations suggest that the word "Logos" is used in several passages of Heraclitus to mean "law of the universe" (see Mark A. Johnstone, "On 'Logos' in Heraclitus," McMaster University, 2014).

ერთადერთი, რაც დარწმუნებით შეგვიძლია ვთქვათ, ის არის, რომ სიტყვა „*φύσις*“ დაკავშირებულია სწავლასთან, მსჯელობასთან, განათლებასთან და ასევე სწავლის, მსჯელობის და განათლების სიყვარულთან/მათთან მეგობრობასთან. ვფიქრობ, ცხადია, რომ ამ სიტყვათშეთანხმებაში „ლოგოსი“ მხოლოდ ერთ შემთხვევაში შეიძლება ნიშნავდეს სიტყვა/მსჯელობას, როგორც ამას უმეტესობა ფიქრობს/გვასწავლის. პირველი, რაც უნდა გავითვალისწინოთ, როდესაც სიტყვა „ფილოლოგიის“ მნიშვნელობის გარკვევას შევეცდებით, არის ის, რომ „ფილოლოგოს“ და „ფილოლოგია“ უკვე პლატონის დროსაც ძველი და ყველასთვის ცნობილი სიტყვაა. პლატონი მას ჩვეულებრივად იყენებს, თანაც ისე, რომ არ ცდილობს დიდი ადგილი დაუთმოს მის განმარტებას. თუმცა იქვე მისი თანამედროვე არისტოტელე ამ სიტყვაში უკვე ოდნავ სხვა მნიშვნელობას გულისხმობს. არაფერი რომ არ ვთქვათ მათზე, ვინც ამ სიტყვას მოგვიანებით იყენებდა. ამ საფუძველზე, ვფიქრობ, შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ ის მნიშვნელობადაკარგული სიტყვაა, ანუ სიტყვა, რომელსაც ძველი მნიშვნელობა დაკარგული აქვს, მაგრამ ახალი არ მიუღია. ამიტომ, ყველა ისე იყენებს, როგორც უნდა, მაგრამ ის ნამდვილადაა დაკავშირებული ცოდნასთან და სწავლასთან.

თითქოს შეთანხმებულები ვართ, რომ სიტყვა *φύσις* მეგობრობას ნიშნავდა. მაგრამ, რას ნიშნავდა სიტყვა „*λογος*“? ამისათვის ალბათ იმ ავტორის ტექსტებს უნდა მივმართოთ, რომლებშიც ამ სიტყვას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. ეს ავტორია ჰერაკლიტე ეფესელი და ჩვენამდე, ფრაგმენტების სახით, მოღწეული მისი ნაწერები.

უმეტესი განმარტებებით, „ლოგოსი“ ნიშნავდა წესს, თეორიას, მსჯელობას. ჰერაკლიტეს მიერ ამ სიტყვის ჰერაკლიტესეული გამოყენების შესახებ კამათი მას შემდეგ მიმდინარეობს, რაც ყურადღების არეალში მოექცა ანტიკური საბერძნეთის ტექსტები. არსებობს ინტერპრეტაციები, რომლის მიხედვითაც, სიტყვა „ლოგოსი“ ჰერაკლიტეს რამდენიმე ფრაგმენტში „სამყაროს კანონის“ მნიშვნელობით გამოიყენება (იხ. Mark A. Jonstone, On 'Logos' in Heraclitus, McMaster University, 2014).

Let's return to the word "philology." What should it mean - friendship with order, reasoning, or the law of the universe? At this point, I began to doubt the results of my previous research: is "friendship" the most appropriate meaning of the word?

According to perseus.tufts.edu, the largest and most user-friendly corpus of Greek and Latin texts, the most common (6870 times) meaning of "φιλία" is "affectionate regard, friendship." The well-known meaning of "love" is only found in words such as "φιλία" + something, and can freely mean excitement, interest, fascination, rather than love: philokosmia, philopaideia, philopadia, philomakeia, etc.

It appears that in ancient Greek, "φιλία" meant friendship when it described the relationship between two subjects, but at the same time, it meant passion for objects or the objectified, what we call affection or affective interest.

It may be pointless to discuss whether Heraclitus believed the laws of the universe to be objective facts or man-made projections when he said that "we must listen to the Logos." However, I think that if the word "philology" existed in his time (5th century BC), it could have been used to denote people who are interested in rules, laws, and reasoning, that is, researchers in our discourse.

How did the evolution of this word continue, and what happened to it if, a few decades before Plato, it denoted a researcher? I believe that in this case, we are dealing with the specialization of knowledge: researchers were divided into mathematicians, astronomers, rhetoricians, etc. The word "philology" became devoid of specific content. In any case, it lost its solid and unchanging meaning, which allowed many authors to interpret the word as they wished without going beyond the generally accepted vague content.

თუკი perseus.tufts.edu-ს (ბერძნული და ლათინური ტექსტების ყველაზე დიდ და მომხმარებლისთვის ძალიან მოხერხებულ კორპუსს) მივმართავთ, $\phi\lambda\iota\alpha$ -ს ყველაზე უფრო გამოყენებული (6870-ჯერ) მნიშვნელობა არის „აღტკინება რაღაცით, მეგობრობა“ (affectionate regard, friendship), ხოლო ჩვენთვის კარგად ნაცნობი და თითქოს უტყუარი „სიყვარულის“ მნიშვნელობით - მხოლოდ ნაწარმოებ სიტყვებში ($\phi\lambda\iota\delta$ + რაღაცის), თან ისეთ შესაბამებებში, რომ თავისუფლად შეიძლება ნიშნავდეს აღტკინებას, დაინტერესებას, გატაცებას და არა სიყვარულს: ფილოკოსმია, ფილოპაიდია, ფილოპადია, ფილომაქია და ა.შ.

როგორც ჩანს, $\phi\lambda\iota\alpha$ ძველ ბერძნულში კი ნიშნავდა მეგობრობას, როდესაც ორი სუბიექტის ურთიერთობას აღწერდა, მაგრამ, ამავე დროს ნიშნავდა ობიექტების, ან ობიექტივირებულის მიმართ გატაცებას, იმას, რასაც ჩვენ აღტკინებას, აფექტურ დაინტერესებას ვუწოდებთ. შესაბამისად, წესების, მსჯელობების, სამყაროს კანონის $\phi\lambda\iota\alpha$ - წესებით, კანონებით გატაცების, დაინტერესების მნიშვნელობით უნდა გავიგოთ.

ალბათ აზრსაა მოკლებული მსჯელობა, რად მიაჩნდა ჰერაკლიტეს სამყაროს კანონები - ობიექტურ მოცემულობად თუ ადამიანის შექმნილ პროექციად, როდესაც ის ამბობდა, რომ „ლოგოსს უნდა ვუსმინოთ“. მაგრამ, მგონია, რომ თუკი სიტყვა ფილოლოგია მის დროს (ძვ.წ. V საუკუნე) არსებობდა, ის წესებით, კანონებით, მსჯელობებით დაინტერესებული, გატაცებული ადამიანების, ანუ ჩვენი დისკურსის ენაზე, მკვლევრების აღმნიშვნელი შეიძლება ყოფილიყო.

როგორ გაგრძელდა ამ სიტყვის გზა, რა დაემართა მას, თუკი ის, პლატონამდე რამდენიმე ათეული წლით ადრე, მკვლევარს აღნიშნავდა? ვფიქრობ, ამ შემთხვევაში საქმე ცოდნის სპეციალიზაციასთან გვაქვს: მკვლევრები დაიყვნენ მათემატიკოსებად, ასტრონომებად, რიტორებად, სოფისტებად და ა.შ. ეს სიტყვა კი - ფილოლოგია - შინაარსისგან დაცლილი აღმოჩნდა. ყოველ შემთხვევაში, მყარი და უცვლელი შინაარსიდან, რამაც საშუალება მისცა ბევრ ავტორს, ისეთი ინტერპრეტაცია მიეცათ ამ სიტყვისათვის, როგორც უნდოდათ, თანაც ისე, რომ საყოველთაოდ მიღებულ ბუნდოვან შინაარსს არ გასცდნოდნენ.

Someone may ask: what is the importance of reconstructing a missing word? What does delve into the word give us to understand the meaning of philosophy? The point is that if the word "philology" existed in the time of Pythagoras and meant what we call research today, it is very likely that the word "philosophy" was constructed by Pythagoras based on the word "philology."

ვიდაც იტყვის: მერე რა? რა მნიშვნელობა აქვს დაკარგული სიტყვის რეკონსტრუქციას? რას გვაძლევს სიტყვაში ჩაღრმავება ფილოსოფიის მნიშვნელობის გაგებისათვის? საქმე ისაა, რომ თუკი ეს სიტყვა „ფილოლოგია“ - პითაგორას დროს არსებობდა, და არსებობდა იმ მნიშვნელობით, რასაც დღეს კვლევას ვუწოდებთ - მაშინ დიდი ალბათობით სავარაუდოა, რომ სიტყვა „ფილოსოფიის“ კონსტრუირება პითაგორამ სიტყვა „ფილოლოგიის“ მიხედვით მოახდინა.

PHILOLOGISTS, SOPHISTS, AND PHILOSOPHERS

Determining the extent of ancient Greek knowledge poses a challenge, given our access to only a fraction of it today. This limitation stems from deliberate censorship by early Christianity and the destruction of the Library of Alexandria in fire, leaving behind only what aligned with Christian doctrine. While this doesn't imply that ancient Greeks possessed superior knowledge, it does constrain our comprehension of their culture and daily lives.

The earliest scholars were likely philologists - researchers who delved into the principles governing natural phenomena, human existence, celestial movements, etc. Within this scholarly community, there should be existed individuals who grounded their findings in empirical evidence, as well as those who relied on beliefs and illusions.

As this knowledge was documented in written form, sophists emerged—individuals who, while not engaged in original research, synthesized and disseminated existing knowledge to interested parties. The breadth of this knowledge should often led to contradictions, sparking debates and efforts to discern reliable information from speculation.

During this epoch, seems to me that Pythagoras recognized the need for a novel research approach—one focused not on uncovering the laws of nature, the universe, or humanity, but on evaluating the knowledge derived from such inquiries, distinguishing between validity and probability.

ფილოლოგები, სოფისტები და ფილოსოფოსები

რა მასშტაბის იყო ცოდნის კორპუსები ძველ საბერძნეთში, რთული სათქმელია, რადგან დღეს მხოლოდ მცირე ნაწილის შესახებ გვაქვს ინფორმაცია. ამის მიზეზი იყო ქრისტიანობის მიზანმიმართული ცენზურაც და ალექსანდრიის ბიბლიოთეკის დაწვაც. შემოგვრჩა მხოლოდ ის, რაც მისაღებად მიაჩნდა ქრისტიანულ პოლიტიკას.

ეს, ცხადია, არ ნიშნავს იმას, რომ ანტიკური ხანის ბერძნებმა ჩვენზე მეტი იცოდნენ, მაგრამ ამკარად ზღუდავს ჩვენს წარმოდგენებს იმდროინდელ კულტურაზე და ყოველდღიურობაზე. პირველი მცოდნეები, როგორც ჩანს, ფილოლოგები იყვნენ, მკვლევრები, რომლებიც ცდილობდნენ, ყველაფრის - ბუნების მოვლენების, ადამიანთა ცხოვრების, ზეციურ სხეულთა მოძრაობის - წესები და კანონები გამოეკვლიათ. ბუნებრივია, ამ მკვლევართა შორის იყვნენ ნამდვილი მკვლევრებიც და ისინიც, ვინც შესაძლებელს, ანუ მათ მიერ მოფიქრებულს, კანონებად ასაღებდნენ. მას შემდეგ, რაც, ჩანაწერების სახით, დაგროვდა ეს ცოდნა, გაჩნდნენ/გამოჩნდნენ სოფისტები, რომლებიც, მართალია, თვითონ არ იკვლევდნენ, მაგრამ კითხულობდნენ ყველაფერს, რაც დაწერილი იყო და შემდეგ ამას ასწავლიდნენ მსურველებს. ეს ცოდნა უზარმაზარი იყო და, რასაკვირველია, წინააღმდეგობრივი. ცხადია, ამას კამათიც მოჰყვებოდა და მცდელობები, დაემტკიცებინათ, რომელი ცოდნაა სარწმუნო და რომელი - არა.

ვფიქრობ, ეს არის ისტორიის იმ მომენტი, როდესაც პითაგორამ გადაწყვიტა, რომ საჭიროა კვლევის ახალი გზა, რომელიც ბუნების/სამყაროს/ადამიანების წესებს და კანონებს კი არ გამოიკვლევს, არამედ გამოიკვლევს იმ ცოდნას, რომელიც ბუნების/სამყაროს/ადამიანების კვლევიდაა მიღებული და დაადგენს, რომელი მათგანია ცოდნა და რომელი - უბრალოდ ფანტაზია, შესაძლებლობა.

Pythagoras likely coined the term "philosophy" by drawing an analogy with "philology," imparting a new connotation: the study of knowledge. Plato later contended that the term "philosophy" loses its significance if "philia," interpreted as "friendship," is not understood as "love." However, it appears evident that "philia" indeed denotes friendship, with Plato perhaps attributing an alternative meaning to advance the notion of unattainable knowledge.

From my analysis, it appears that in the "Symposium," Plato makes a self-evident assertion by judging that the essence of "philia" is friendship. It is evident that he needed this primarily to introduce the concept of unattainable knowledge (for further elaboration on this point, as well as Plato's dialogue with the already-died Pythagoras, refer to Gigi Tevzadze's "Ultimate Philosophy," first part).

But what does it entail to be intellectually curious in knowledge, to be engage in its study — in essence, in the study of the knowledge itself?

The answer lies conspicuously on the surface, so much so that it often eludes our attention. Even Plato could not dismiss the primary instrument of philosophy: the act of questioning existing knowledge. Herein lies the elucidation of the essence of the philosopher — the individual affected with the researching of the knowledge: philosophy is the interrogation of the existing, acknowledged, and embraced body of knowledge, thereby constituting the study of knowledge itself.

როგორც უკვე დავწერე ზემოთ, სავარაუდოა, რომ პითაგორამ სიტყვა „ფილოსოფია“ „ფილოლოგიის“ ანალოგიით მოიგონა და, როგორც ჩანს, ახალი შინაარსით დატვირთა, რაც ცოდნის კვლევას გულისხმობდა.

ვიცით, პლატონს დიდი ძალისხმევა დასჭირდა იმის დასამტკიცებლად, რომ სიტყვა „ფილოსოფია“ უაზრობაა, თუკი ამ კომპოზიციის პირველ ნაწილს, „ფილიას“, გავიგებთ, როგორც „მეგობრობას“, ამიტომაც, მასში „სიყვარული“ უნდა ვიგულისხმოთ.

ჩემი მსჯელობიდან გამომდინარე კი, როგორც ჩანს, „ნადიმში“ პლატონი ღია კარს ამტკრევს, როდესაც ამტკიცებს, რომ „ფილიას“ მნიშვნელობა მეგობრობაა. აშკარაა, მხოლოდ ამ მნიშვნელობის „ფილიასთვის“ მიწერა მას ბოლომდე ვერწვდომადი ცოდნის ცნების შემოტანისათვის სჭირდებოდა (ამის შესახებ დაწვრილებით, ასევე პლატონის უკვე გარდაცვლილ პითაგორასთან კამათის შესახებ იხ. გიგი თევზაძე „საბოლოო ფილოსოფია“, პირველი ნაწილი).

მაგრამ რას ნიშნავს ცოდნით დაინტერესება, მისი სწავლა, ანუ ცოდნის შესწავლა?

პასუხი ზედაპირზეა და იმდენად თვალსაჩინოა, რომ გვიჭირს მისი შემჩნევა. პლატონიც ვერ უარყოფდა ფილოსოფიის მთავარ ინსტრუმენტს - კითხვების დასმას არსებული ცოდნის შესახებ. აი, სწორედ აქ არის ფილოსოფოსის, ანუ ცოდნით გატაცებულის, ცოდნის მკვლევრის შინაარსის ამოხსნა: ფილოსოფია ცოდნის არსებული, აღიარებული, მიღებული კორპუსის შესახებ კითხვის დასმაა და ამ გზით ცოდნის კვლევაა.

Subsequently, one may ask, what distinguishes Logos from Sophia? What was Pythagoras attempting to convey by associating knowledge with Sophia and thereby endeavoring to differentiate it from Logos? It is plausible that by Sophia, Pythagoras referred to a body of knowledge — what is presently termed consensual knowledge, wherein all stakeholders who utilize and evolve this knowledge concur on its veracity and structure.

Now, it appears evident who is a philologist and who is a philosopher: a philologist is an individual who generates specific knowledge, explores its laws, principles, and articulates them. Conversely, the philosopher is the one who scrutinizes the reservoir of the knowledge created by the philologist, assessing its pertinence and precision.

Nevertheless, this undertaking is not devoid of challenges: the body of knowledge maintains its custodians and institutions.

და მაშინ, მკითხავთ თქვენ, რა განსხვავებაა ლოგოსს და სოფიას შორის? რას გულისხმობდა პითაგორა, როდესაც ცოდნას სოფიას არქმევდა და ამით ცდილობდა, ის ლოგოსისგან განესხვავებინა? სავარაუდოა, რომ სოფიაში პითაგორა ცოდნის კორპუსს გულისხმობდა, როგორც დღეს უწოდებენ - კონსენსუსურ ცოდნას, რომელზეც ყველა აქტორი, რომელიც ამ ცოდნას იყენებს და ავითარებს, შეთანხმებულია, რომ ეს ასეა და არა სხვაგვარად.

ახლა, ვფიქრობ, უკვე ცხადი გახდა, ვინ არის ფილოლოგი და ვინ - ფილოსოფოსი: ფილოლოგი არის ის, ვინც კონკრეტულ ცოდნას ქმნის, იკვლევს კანონებს, წესებს, აფორმულირებს მათ. ფილოსოფოსი არის ის, ვინც ფილოლოგის შექმნილი ცოდნის, ცოდნის კორპუსის შესახებ კითხულობს, ამოწმებს მის შესაბამისობას და სიზუსტეს.

თუმცა ეს ადვილი საქმე არ არის: ცოდნის კორპუსს ჰყავს თავისი მცველები და გააჩნია საკუთარი ინსტიტუტები.

ABOUT THE "NATURALNESS" OF PHILOSOPHY

Today, we understand that knowledge evolves through two methods: 1) utilizing the existing body of knowledge to enhance its reliability and applicability; and 2) re-evaluating existing knowledge, and questioning it, thereby initiating the creation of new knowledge.

Philosophy embodies this second method - the critical examination of existing knowledge to ascertain its validity and boundaries, identifying potential dead ends, and so forth. From this perspective, Pythagoras' characterization of philosophy as the study of knowledge, the discernment between knowledge and potentiality, elucidates its role in knowledge development. Thus, Pythagorean philosophy should not be construed as an affinity towards some mystical reservoir of knowledge or a Platonic pursuit of unattainable wisdom, but rather as an exploration of existing bodies of knowledge.

The capacity to interrogate the existing body of knowledge constitutes the mode of thought often employed when one doubts prevailing knowledge paradigms. Hence, all significant scientific breakthroughs, societal revolutions, and similar events have their roots in philosophical inquiry.

Philosophy represents meta-knowledge: an inquiry into established and accepted information, regardless of whether it pertains to everyday or scientific realms. As a philosophical discipline, it endeavors to isolate this human faculty and assert its teachability to all.

ფილოსოფიის „ბუნებრიობის“ შესახებ

დღეს უკვე ვიცით, რომ ცოდნა ორი გზით, მეთოდით ვითარდება: 1. რომელიც აზუსტებს არსებული ცოდნის კორპუსის გამოყენებას, რათა უფრო სარწმუნო და გამოყენებითი გახადოს ის; 2. რომელიც ახორციელებს არსებული ცოდნის გადაფასებას, მასში ეჭვის შეტანას და ამიტომ ახალი ცოდნის შექმნის დასაწყისია.

სწორედ ეს მეორეა ფილოსოფია - არსებული ცოდნის კვლევა, მისი ვალიდურობის და საზღვრების დადგენა, ჩიხების მონიშვნა და ა.შ. ასეთი ხედვით გასაგები ხდება, რატომ გამოჰყო ადამიანის უნარებიდან ის და რატომ დაარქვა ადამიანის აზროვნების ამ წესს პითაგორამ ფილოსოფია: ცოდნის კვლევა, ცოდნის და შესაძლებელის განსხვავება ერთმანეთისგან ცოდნის განვითარების შესაძლებლობას ქმნის. ამიტომ, პითაგორული ფილოსოფია კი არ უნდა გავიგოთ, როგორც რაღაც მისტიკურ ცოდნის კორპუსთან მეგობრობა, ან [პლატონისეული] რაღაც მიუწვდომელი სიბრძნისკენ სწრაფვა, არამედ, როგორც არსებული ცოდნის (ცოდნების) კორპუსის კვლევა.

თუმცა ეს უნარი - არსებული ცოდნის კორპუსის შესახებ კითხვის დასმა - აზროვნების ის წესია, რომელსაც ადამიანი ხშირად იყენებს, როდესაც არსებული ცოდნის კორპუსში ეჭვი ეპარება: შესაბამისად, ყველა დიდი მეცნიერული გარღვევა, ყველა სოციალური ჯანყი, და არა მარტო, თავისი დასაწყისით ფილოსოფიურია და ასე შემდეგ.

ამრიგად, ფილოსოფია მეტაცოდნაა: ის კითხულობს იმ ინფორმაციის, ცოდნის შესახებ, რაც დადგენილია და მიღებული: სულ ერთია, ეს ყოველდღიური ცოდნაა თუ მეცნიერული. რასაც ფილოსოფია, როგორც აზროვნების მიმართულება, აკეთებს, ის გამოყოფს ადამიანის ამ უნარს და გამოთქვამს პრეტენზიას, რომ მას შეუძლია, ეს უნარი ყველას ასწავლოს.

This approach remains pertinent to all forms of existing knowledge, irrespective of complexity. There is always room to question and assess the relevance of established knowledge. Consequently, philosophy, like knowledge itself, is a never-ending ongoing process.

All inquiries become philosophical when directed towards established, widespread knowledge systems. For instance, questioning the relevance of entrenched stereotypes in historical studies, or the established concepts in physics, or the norms governing social interactions, all qualify as philosophical inquiries. Engaging in research following such inquiries transitions from meta-knowledge back to knowledge, perpetuating an endless cycle.

In this vein, philosophy encompasses epistemology. However, this nomenclature isn't entirely precise; it does not denote knowledge or a doctrine about knowledge but rather a method of questioning knowledge. If you, the reader, have encountered philosophy, you likely recognize this principle: despite Plato's attempts to supplant Pythagoras, he could not eschew Pythagoras' primary method - questioning existing bodies of knowledge. Here, "knowledge" should be understood in its broadest sense, encompassing inquiries into ethics, aesthetics, biology, architecture, medicine, and all other forms of knowledge.

Philosophy, as delineated in this context, challenges conformist thinking; it transcends it. Conformism, in this context, denotes the expectation of compliance with established bodies of knowledge, demanding validation of their postulates or theories as evidence.

Now it should be clarified, why philosophy is a reflection of the experience of the conformist modes of thought.

ამგვარი მიდგომა რელევანტურია ყველა და ყოველთვის არსებული ცოდნის მიმართ: როგორი სირთულის ცოდნაც არ უნდა არსებობდეს, ყოველთვის რჩება ადგილი ამ ცოდნის შესახებ კითხვის დასმისათვის, მისი რელევანტურობის შემოწმებისათვის. ამ აზრით, ფილოსოფია, ისევე, როგორც ცოდნა, არასდროს მთავრდება.

შესაბამისად, ყველა კითხვა ფილოსოფიურია, როდესაც საქმე არსებული, დამკვიდრებული და გავრცელებული ცოდნის სისტემას ეხება: როდესაც ვკითხულობთ, მაგალითად, ისტორიის მეცნიერებაში დამკვიდრებული სტერეოტიპების რელევანტურობის შესახებ, ან - ფიზიკაში მიღებული წარმოდგენების შესახებ, ან - სოციალური ურთიერთმოქმედების წესის შესახებ, ყველა ეს კითხვა ფილოსოფიურია. როდესაც ამ კითხვის დასმის მერე კვლევას ვიწყებთ და შედეგებს ვიღებთ, კვლავ ვბრუნდებით ცოდნის ფარგლებში მეტაცოდნიდან და ასე უსასრულოდ.

ამ აზრით, ფილოსოფია ეპისტემოლოგიაა. თუმცა ეს სახელი მთლად ზუსტი არ არის: ეს არ არის ცოდნა, მოძღვრება ცოდნის შესახებ. ის ცოდნის შესახებ კითხვის დასმის მეთოდია. ეს თქვენც იცით, ამ ტექსტის მკითხველმა, თუკი შეხება გქონიათ ფილოსოფიასთან: მიუხედავად იმისა, რომ პლატონი ცდილობდა პითაგორას ადგილი დაეკავებინა, პითაგორას მთავარი მეთოდის - არსებული ცოდნის კორპუსის შესახებ კითხვის დასმის - უარყოფა მანაც ვერ შესძლო. „ცოდნა“ - ამ შემთხვევაში მაქსიმალურად ფართო აზრით უნდა იყოს გაგებული: აქ იგულისხმება ეთიკის, ესთეტიკის, ბიოლოგიის, არქიტექტურის, მედიცინის და სხვა ყველანაირი ცოდნის მიმართ კითხვის დასმა. ამ კუთხით განმარტებული ფილოსოფია კონფორმისტული აზროვნების წინააღმდეგია, მის მიღმა გადის: კონფორმისტულის იმ აზრით, რომ ყველა არსებული და დადგენილი ცოდნის კორპუსი საკუთარი მიმდევრებისგან კონფორმიზმს და ამის საბუთად - მათგან საკუთარი პოსტულატების თუ თეორიების დადასტურება/დამტკიცებას მოითხოვს. ახლა დასადგენია, რატომ არის ფილოსოფია კონფორმისტული აზროვნების გამოცდილების შესახებ აზროვნება.

THE CONFORMISM OF THINKING IS TO STAY WITHIN EXISTING KNOWLEDGE

Structurally, any action that leaves a person within the existing system of knowledge is deemed conformist. Therefore, although the concepts of "conformism" and "conformist" typically carry negative connotations, we should endeavor to perceive them not merely as negatives, but as social facts.

Without our conformist attitudes, living within any social system would be unfeasible; conformism implies recognition, concession, and consensus. Without it, not only individuals but also no social system could sustain itself. Consequently, our existence can fundamentally and inevitably be described as conformist.

Conformity within a social system is rooted in systems of knowledge, each with its own postulates. Whether consciously acknowledged or not, individuals share, agree with, and affirm these postulates in their daily actions. This extends beyond the realms of science and branches out to encompass all domains of transferable information, including those readily accessible and understandable.

Living within a knowledge system offers considerable convenience, devoid of unwelcome surprises. It prescribes actions, methods, and avenues for pleasure without repercussion. Hence, it is accurate to assert that everyday existence, encompassing both scientific and artistic pursuits, is inherently conformist.

აზროვნების კონფორმიზმი არსებული ცოდნის ფარგლებში დარჩენაა

სტრუქტურულად, ნებისმიერი მოქმედება, რომელიც ადამიანს არსებული ცოდნის სისტემაში ტოვებს - კონფორმისტულია: ამიტომ, მიუხედავად იმისა, რომ ცნება „კონფორმიზმი“ და „კონფორმისტული“ უარყოფითი კონოტაციისაა, უნდა ვეცადოთ, აღვიქვათ ის არა უარყოფითად, არამედ, როგორც სოციალური ფაქტი. რომ არა ჩვენი კონფორმისტული განწყობა, საერთოდ შეუძლებელი იქნებოდა ნებისმიერ სოციალურ სისტემაში ცხოვრება: კონფორმიზმი გულისხმობს აღიარებას, დათმობას, კონსენსუსს. ამის გარეშე არა მარტო ადამიანების, არამედ ვერანაირი სოციალური სისტემა ვერ იარსებებდა. ამიტომ, ჩვენი ყოფა პრინციპულად და გარდაუვლად შეიძლება აღიწეროს, როგორც კონფორმისტული. სოციალურ სისტემაში კონფორმიზმის საფუძველს ცოდნის სისტემები ქმნიან: ცოდნის სისტემებს აქვთ თავიანთი პოსტულატები, და იმისდა მიუხედავად, იცით თუ არა თქვენ ეს, თქვენ ამ პოსტულატებს იზიარებთ, ეთანხმებით და ამტკიცებთ თქვენი ყოველდღიური მოქმედებით. ეს ეხება არა მარტო მეცნიერების მიმართულებებს და დარგებს, რაც ალბათ პირველი გაგახსენდათ, როდესაც სიტყვათშეთანხმება „ცოდნის სისტემა“ წაიკითხეთ, არამედ ყველაფერს, რის შესახებაც შეიძლება არსებობდეს ინფორმაცია და რაც გადაცემადია: ანუ, რაც შეგიძლიათ სადმე მოიძიოთ და გაიგოთ.

ცოდნის სისტემაში ცხოვრება ძალიან მოხერხებულია, იმდენად, რამდენადაც ის არ შეიცავს მოულოდნელობებს: ის გუბნებათ თქვენ, რა უნდა გააკეთოთ, როგორ უნდა გააკეთოთ, სად და როგორ მიიღოთ სიამოვნება ისე, რომ არ დაისაჯოთ და ასე შემდეგ. ამიტომ, სრული უფლებით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ყოველდღიური ყოფა, ყველაზე ფართო აზრით, ამ შემთხვევაში ვგულისხმობ მეცნიერებასაც და ხელოვნებასაც - კონფორმისტულია.

Nonetheless, discontent inevitably arises with existing systems of knowledge. This dissatisfaction may stem from an inability to derive pleasure within established frameworks or dissatisfaction with specific aspects of prevailing orders. In such instances, individuals begin by questioning the validity, truth, relevance, and justice of the existing order. This questioning process is precisely what Pythagoras identified as "philosophy," separating it from other human activities.

Pythagoras may have sought to render philosophy, or the act of challenging existing systems of knowledge, socially acceptable, even professionalizing it. While his exact intentions remain uncertain, what is clear is that Pythagoras was the first to assert the imperative of investigating and formulating conclusions about our existing knowledge, akin to the laws governing the universe and our surroundings.

The exploration of any body of knowledge is an innate human instinct, driven by the pursuit of new sources of pleasure. However, Pythagoras sought to objectify this inclination, transforming it into a teachable and learnable skill.

"Philosophy" and its practice were not inventions of Pythagoras; rather, he formalized and systematized them. Without our inherent inclination for philosophical inquiry—our ability to question established bodies of knowledge—the advancement of knowledge, and consequently, its evolution, would be impossible. Thus, the competition and adaptation inherent in beings possessing brains—the primary conditions for the perpetuation and evolution of life—would likewise be unattainable.

მაგრამ ყოველთვის მოიძებნება ვიღაც, ვინც უკმაყოფილოა არსებული ცოდნის სისტემით. მიზეზი ბევრნაირი და განსხვავებული შეიძლება იყოს: ის ან ვერ იღებს სიამოვნებას არსებული წესებით, ან მას არ აკმაყოფილებს არსებული წესრიგის რომელიმე სფეროს რომელიმე ასპექტი. ასეთ შემთხვევაში ის, უპირველეს ყოვლისა, სვამს კითხვებს არსებული წესრიგის ვალიდურობის, ჭეშმარიტების, შესაბამისობის, სამართლიანობის და სხვათა შესახებ. ეს კითხვა არის სწორედ ის, რაც პითაგორამ გამოყო ადამიანის აქტივობებიდან და „ფილოსოფია“ დაარქვა. შესაძლებელია, პითაგორა ცდილობდა, ფილოსოფია, ანუ სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მოქმედება არსებული ცოდნის სისტემის/კორპუსის წინააღმდეგ, სოციალურად მისაღები გაეხადა, ხოლო ფილოსოფოსობა/ფუნდამენტური ცვლილებებისკენ სწრაფვა პროფესიად ექცია.

არ ვიცით. მაგრამ, რაც ვიცით, არის ის, რომ პითაგორა პირველი იყო, ვინც თქვა, რომ ის ცოდნა, რომელიც გვაქვს, ისევე საჭიროებს გამოკვლევას და დასკვნების ფორმულირებას, როგორც სამყაროს და ჩვენი გარემოს მამოძრავებელი კანონები და წესები. ნებისმიერი ცოდნის კორპუსის გამოკვლევა ისედაც ხდება, ეს ადამიანის ინსტინქტია - ეძებოს სიამოვნების ახალი წყაროები, მაგრამ ის, რაც გააკეთა პითაგორამ ან ეცადა გაეკეთებინა, ამ უნარის ობიექტივაცია და სწავლებად და დასწავლად უნარად ქცევა იყო. რა თქმა უნდა, „ფილოსოფია“ და „ფილოსოფოსობა“ პითაგორას არ შეუქმნია. მან მხოლოდ მისი ობიექტივაცია მოახდინა. რომ არა ჩვენი შინაგანი „ფილოსოფიურობა“, ანუ არსებული ცოდნის კორპუსის მიმართ კითხვის დასმის უნარი, ცოდნის განვითარება, ცვლილება შეუძლებელი იქნებოდა და ამიტომ, შეუძლებელი იქნებოდა ტვინის მქონეთა სახეობების შიგნით კონკურენცია და ადაპტაცია, რაც, როგორც ვიცით, სიცოცხლის შენარჩუნების და ევოლუციის მთავარი პირობაა.

In addition to specific bodies of knowledge, there exist foundational principles of conformist thought underlying all domains of knowledge—a set of universally accepted forms of conformist thought, akin to what Immanuel Kant might designate as a priori forms of judgment (more on this – see: Gigi Tevzadze "Guide to the Critical Thinking". 2019. Chapter: Immanuel Kant).

These propositions are applicable to all individuals, irrespective of factors such as race, historical epoch, gender, or religion. They are deemed self-evident and serve as the universal basis of humanity's conformist knowledge and thinking.

These propositions, in various iterations, have been the subject of philosophical inquiry for centuries. While certain periods may witness the temporary subversion of these principles within specific bodies of knowledge, they inevitably resurface as fundamental tenets of conformist thinking. It seems unlikely that they will ever be universally supplanted. However, understanding the postulates of conformist thinking upon which each specific system of knowledge is founded is crucial for its overcoming.

Whatever lucid reasoning would be for overcoming these propositions/ judgments, they remain insurmountable. Their self-evident nature renders them immune to challenge, with their truth asserted based solely on their clarity and comprehensibility.

თუმცა, კონკრეტული ცოდნების კორპუსების გარდა, არსებობს კონფორმისტული აზროვნების/სიბრძნის საფუძვლები, რომლებიც ყველა ეპოქის ცოდნის კორპუსებს უდევს საფუძვლად - ანუ კონფორმისტული აზროვნების საყოველთაოდ მიღებული ფორმები, რომელსაც ალბათ იმანუელ კანტი აზროვნების აპრიორულ ფორმებს დაარქმევდა (უფრო ბევრი ამის შესახებ - იხ. გიგი თევზაძე „კრიტიკული აზროვნების მეგზური“. თავი: იმანუელ კანტი).

ეს ის დებულებებია, რომლებიც ყოველ ადამიანს, განურჩევლად კანის ფერისა, ისტორიული პერიოდისა, სქესისა, აღმსარებლობისა და ა.შ. თავისთავად ცხადად და გასაგებად მიაჩნია, ანუ წარმოადგენს კაცობრიობის კონფორმისტული ცოდნის/აზროვნების უნივერსალურ საფუძველს.

ეს დებულებები სხვადასხვა ფორმით საუკუნეების განმავლობაში ფილოსოფოსების საკვლევი ობიექტი იყო. იყო პერიოდები, როდესაც ცოდნის ზოგიერთ კორპუსში რომელიმე მათგანის გადალახვა ხერხდებოდა, მაგრამ რაღაც დროის შემდეგ ის კვლავ ბრუნდებოდა და კვლავ ხდებოდა კონკრეტული ცოდნის კორპუსის (კონფორმისტული აზროვნების) პოსტულატი. არ მგონია, რომ ოდესმე იარსებებს დრო, როდესაც მათი საყოველთაო გადალახვა მოხერხდება. მაგრამ ყოველი კონკრეტული ცოდნის სისტემის გადალახვისათვის მნიშვნელოვანია იმის ცოდნა, კონფორმისტული აზროვნების რა პოსტულატებს ეყრდნობა ის.

რაც არ უნდა ცხადი იყოს ამ დებულებების (პოსტულატების) შესახებ მსჯელობა, ის მაინც გადაულახავი რჩება, იმიტომ, რომ საყოველთაო გაგებით, ისინი თავისთავად ცხადნი არიან და არ საჭიროებენ განმარტებას. შეთანხმება, რომ ისინი ჭეშმარიტია, მათი თავისთავადი სიცხადის და გასაგებობის არგუმენტით ხდება.

In their most specific formulation, these propositions pertain to the existence of God (1), the unquestionable truth of perception (2), the rational quantification of personal freedom (3), and the dichotomy between mind and body (4). Expressed as reasoned arguments, they take the following form:

1. If a system exists, it must have a manager;
2. What I perceive and can perceive is true and exists in reality.
3. Personal freedom is evaluated through reasoning; only judgment can determine true freedom;
4. The function of the brain is cognition, while that of the body is not, thus, a conflict exists between my mind (brain) and my sensations (body).

In essence, these four arguments represent the four illusions underpinning human existence. Upon close examination, one can discern the pervasive influence of these illusions across various spheres—individual self-perception, interpersonal relations, public discourse, and cultural productions. Novels, plays, movies, and scientific endeavors are all shaped by these illusions.

I will delve deeper into these four illusions in subsequent chapters. While some may recognize the illusory nature of one or more of these propositions, it is rare to encounter individuals firmly convinced of the illusory nature of all four postulates of conformist thought.

საბოლოო ჯამში, მაქსიმალურად დაკონკრეტებული ფორმით, ეს დებულებებია ღმერთის არსებობის (1), აღქმის უპირობო ჭეშმარიტობის (2), პიროვნული თავისუფლების მსჯელობით გაზომვის (3) და გონება-სხეულის ურთიერთწინააღმდეგობის (4) შესახებ.

მსჯელობის ფორმით ჩამოყალიბებული ეს პოსტულატები ასე გამოიყურება:

1. თუკი სისტემა არსებობს, მას ჰყავს მმართველი;
2. რასაც ვხედავ და შემოძლია დავინახო, ის ჭეშმარიტია (ნამდვილად არსებობს);
3. პიროვნული თავისუფლება იზომება მსჯელობით: მხოლოდ მსჯელობას შეუძლია თქვას, ხარ თუ არა ნამდვილად თავისუფალი;
4. ტვინის მიზანი შემეცნებაა, სხეულის - არა. შესაბამისად, ჩემი გონება (ტვინი) და ჩემი გრძნობები (სხეული) ერთმანეთს ეწინააღმდეგებიან.

სხვანაირად რომ ჩამოვყალიბოთ, ეს ოთხი მსჯელობა არის ოთხი ილუზია, რომელიც ადამიანის ყოველდღიური არსებობის საფუძველია. თუკი დააკვირდებით, ძალიან ადვილად დაინახავთ ამ ოთხი ილუზიის არსებობას ყველგან: თქვენს აზროვნებაში საკუთარ თავზე, სხვებზე, სხვების მიერ თქვენს გააზრებაში, პოლიტიკოსების, მასწავლებლების, სასულიერო პირების სიტყვებში. ამ ოთხ ილუზიაზე დაყრდნობით იწერება რომანები, პიესები, იღებენ კინოს, მუშაობს მეცნიერება.

შემდეგ თავებში ამ ოთხ ილუზიას განვიხილავ. ზოგიერთმა თქვენგანმა იცის ამ ოთხი ილუზიიდან ერთის ან რამდენიმეს ილუზორულობის შესახებ. თუმცა, ძნელად მოიძებნება ადამიანი, რომელიც მყარადაა დარწმუნებული კონფომისტული გონების ყველა ამ პოსტულატის ილუზორულობაში.

Postulates of Conformist Thinking

1. If a system (and its governance) exists, it has a ruler (the idea of God)

The primary argument for the existence of God is the reasonable and complex arrangement of the universe. When an individual observes order in a world where everything seems to fit together, they conclude, based on their own experience, that this order, this mutual agreement, cannot exist without a governing subject. They have experienced that when the ruler no longer participates in the management of the system, the system breaks down and ceases to function.

However, why does one notice this complex order? Perhaps the individual themselves brings order where it does not exist? If that were the case, the discussion of this illusion would end here. But the matter is a little more complicated: current knowledge about the living world tells us that life is the management of the environment [mass and energy] through the exchange of information (see Zaal Kikvidze, Gigi Tevzadze "Evolution through Communication" 2022). Indeed, upon closer examination, any living organism exists through the exchange of information: this information is stored in genes and behaviors. There is no life form that exists without exchanging information and managing its environment with information.

კონფორმისტული აზროვნების პოსტულატები:

1. თუკი სისტემა (და მისი მართვა) არსებობს, მას ჰყავს მმართველი (ღმერთის იდეა)

ღმერთის არსებობის მთავარი არგუმენტი სამყაროს გონივრული და რთული მოწყობაა. როდესაც ადამიანი ამჩნევს წესრიგს სამყაროში, სადაც ყველაფერი თითქოს მორგებულია ერთმანეთს, ის, საკუთარი გამოცდილებიდან გამომდინარე, ასკვნის, რომ ეს წესრიგი, ურთიერშეთანხმებულობა არ შეიძლება მმართველი სუბიექტის გარეშე არსებობდეს: მას ხომ აქვს გამოცდილება, რომ როდესაც მმართველი აღარ მონაწილეობს სისტემის მართვაში, სისტემა ფუჭდება და აღარ მუშაობს.

მაგრამ რატომ ამჩნევს ადამიანი ამ რთულ წესრიგს? ბოლოს და ბოლოს, იქნებ თვითონ ადამიანს შეაქვს მოწესრიგებულობა იქ, სადაც ის არ არსებობს?

ასე რომ იყოს საქმე, ამ ილუზიაზე მსჯელობა აქვე დამთავრდებოდა, მაგრამ საქმე ოდნავ რთულადაა: ცოცხალი სამყაროს შესახებ დღევანდელი ცოდნა გვეუბნება, რომ სიცოცხლე არის გარემოს [მასა და ენერჯია] მართვა ინფორმაციის გაცვლის საშუალებით (იხ. ზაალ კიკვიძე, გიგი თევზაძე „ეპოლოგია“ 2016). მართლაც, კარგად რომ დავაკვირდეთ, ნებისმიერი ცოცხალი ორგანიზმი ინფორმაციის გაცვლის საშუალებით არსებობს: ეს ინფორმაციაა გენებში და ქცევებში. არ არსებობს სიცოცხლის ფორმა, რომელიც არ არსებობს ინფორმაციის გაცვლის და საკუთარი გარემოს ინფორმაციით მართვის საშუალებით.

Thus, we perceive the presence of management. This is what we truly know about the living world. Then, we transfer this perception by analogy to non-living nature, because there we observe systematicity, i.e., the interconnection of parts of non-living nature, and we conclude that, similarly to living nature, we are dealing with information management. From here, it is one step, by analogy with our own brain as an information-managing entity, to intuitively conclude that if we are dealing with information management, there must be someone who owns information of the universe - a great, general manager.

It is not necessary to posit the figure of God to explain our environment: the study of information management and the exchange of information in living organisms answers all questions about how this exchange and management takes place. Thus, the explanation of everyday life does not require assuming the existence of a supreme being. However, this conclusion is drawn by our brains, as it is inconceivable that there can be rule without a wise ruler. The origin and reinforcement of this illusion is also aided by the fact that the idea of a supreme ruler creates a sub-illusion that by appealing to Him, it is possible to change a particular unfavorable everyday situation.

ასე რომ, ჩვენ მართვის არსებობას ვხედავთ და აღვიქვამთ. ეს ის არის, რაც ჩვენ ნამდვილად ვიცით ცოცხალი სამყაროს შესახებ. შემდეგ ეს აღქმა ანალოგიით გადაგვაქვს არაცოცხალ ბუნებაზეც, რაკი იქ სისტემურობას, ანუ არაცოცხალი ბუნების ნაწილების ურთიერთდაკავშირებას ვხედავთ და ვასკვნით, რომ იქაც, ცოცხალი ბუნების ანალოგიურად, ინფორმაციით მართვასთან გვაქვს საქმე.

აქედან კი ერთი ნაბიჯია, ჩვენსავე ტვინთან, როგორც ინფორმაციით მმართველ სუბიექტთან, ანალოგიით ინტუიციურად დავასკვნათ, რომ თუკი საქმე გვაქვს ინფორმაციით მართვასთან, უნდა იყოს ვინმე, ვინც ამ ინფორმაციას ფლობს - ანუ დიდი, გენერალური მმართველი.

ჩვენი გარემოს ახსნისთვის არ არის საჭირო ღმერთის ფიგურის დაშვება: ცოცხალი ორგანიზმების ინფორმაციით მართვის და ინფორმაციის გაცვლის კვლევა გვპასუხობს ყველა კითხვაზე, როგორ ხდება ეს გაცვლა და მართვა, ანუ სიცოცხლის ყოველდღეობის ახსნა არ საჭიროებს უზენაესი არსების არსებობის დაშვებას.

მაგრამ, ამ დასკვნას აკეთებს ჩვენი ტვინი, რადგან მისთვის წარმოდგენელია, არსებობდეს მართვა გონიერი მმართველის გარეშე. ამ ილუზიის წარმოშობას და განმტკიცებას ისიც ეხმარება, რომ უზენაესი მმართველის იდეა ქმნის ქვეილუზიას, რომ მასზე აპელირებით შესაძლებელია კონკრეტული არასახარბიელო ყოველდღეობის შეცვლა.

Therefore, by analogy with our own experience, one concludes that if the universe is a governed system, it must necessarily have a governing entity. The fact that this governing entity cannot be observed and discovered is, for the person sharing the above argumentation, another proof of the existence of God: because He is so omnipotent that He cannot be seen by us, but through His daily action, which is manifested in the management of the system, the cosmos, the universe, He informs us about His own existence.

This reasoning and the conclusion derived from it, although it cannot be proved empirically, seem plausible by analogy with experience. Therefore, individuals believe that the arguments for the existence and non-existence of God are equal to the extent that they consider both possibilities and can never prove their own propositions.

Only humans do not have the idea of God. Some time ago, in one of the national parks, a specific ritual of apes towards a particular object was observed, which was very similar to a god-oriented action. In principle, this is not surprising, since we know that animals can analyze the world and draw conclusions, so we can assume that the idea of God (there is a system, therefore there is a ruler) is universal in creatures with a brain (with cognitive action). Therefore, this postulate of conformist thinking is insurmountable: we intuitively "know" the existence of God (the supreme ruler of information exchange and information management), and it takes great effort to deny Him.

ამიტომ, საკუთარი გამოცდილების ანალოგიით, ადამიანი დაასკვნის, რომ თუ სამყარო მართული სისტემაა, მას აუცილებლად უნდა ჰყავდეს მმართველი სუბიექტი. ის, რომ ამ მმართველი სუბიექტის დაკვირვება და აღმოჩენა შეუძლებელია, ეს, ზემოთ მოყოლილი არგუმენტაციის გამზიარებლისათვის, ღმერთის არსებობის კიდევ ერთი დადასტურებაა: რადგან ის იმდენადაა ყოვლისშემძლე, რომ შეუძლია არ დაგვენახოს, მაგრამ, მისი ყოველდღიური მოქმედებით, რაც სისტემის, კოსმოსის, სამყაროს მართვაში ვლინდება, ის გვაუწყებს საკუთარი არსებობის შესახებ.

ეს მსჯელობა და მისგან გამომდინარე დასკვნა, მართალია, ემპირიულად ვერ მტკიცდება, მაგრამ, გამოცდილებასთან ანალოგიით, სარწმუნოდ გამოიყურება. ამიტომ მიაჩნიათ, რომ ღმერთის არსებობის და არარსებობის არგუმენტები თანაბარძალოვანია იმდენად, რამდენადაც ისინი ორივე შესაძლებლობას განიხილავენ და ვერასდროს ვერ დაამტკიცებენ საკუთარ დებულებებს.

ღმერთის იდეა მხოლოდ ადამიანებს არ გვაქვს. რამდენიმე ხნის წინათ ერთ-ერთ ნაციონალურ პარკში დაააფიქსირეს მაიმუნების კონკრეტული რიტუალი კონკრეტული ობიექტის მიმართ, რაც ძალიან ჰგავდა ღმერთზე ორიენტირებულ ქმედებას. პრინციპში, ეს არც არის მოულოდნელი, რაკი ვიცით, რომ ძუძუმწოვრებს შეუძლიათ სამყაროს ანალიზი და დასკვნების გამოტანა, შესაბამისად, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ღმერთის იდეა (არის სისტემა, მაშასადამე, არსებობს მმართველიც) საყოველთაოა ტვინის (გონივრული მოქმედების მქონე) მქონე არსებებში.

ამიტომ, კონფორმისტული აზროვნების ეს პოსტულატი გადაულახავია: ჩვენ ინტიუციურად „ვხვდებით“ ღმერთის (ინფორმაციის გაცვლის და ინფორმაციით მართვის უზუნაესი მმართველის) არსებობას, ხოლო მის უარსაყოფად დიდი ძალისხმევა გვჭირდება.

But if we look at life as the management of information and the unconditionally social without a ruler, and at the same time we want to think about the possible omnipotent governor, we must assume that God is only the giver of the first push, that is, the writer of the initial code. However, we need faith in God to imagine the possibility of His intervention in our daily lives.

Therefore, we do not know whether God exists or not, and we will never know. Instead, we know why we have the idea of God: it is a solid illusion created by the conformist mind, which, where it sees system and governance, necessarily implies the existence of a governing subject.

მაგრამ, თუკი სიცოცხლეს შევხედავთ, როგორც ინფორმაციის მართვას და უპირობოდ სოციალურს მმართველის გარეშე, მაშინ, თუკი გვინდა ვიაზროვნოთ შესაძლებელზე, უნდა დავუშვათ, რომ ღმერთი მხოლოდ პირველი ბიძგის მიმცემია, ანუ საწყისი პროგრამის დამწერი.

მაგრამ, ღმერთის რწმენა ხომ იმისთვის გჭირდება, რომ ყოველდღიურ ცხოვრებაში მისი ჩარევა დავუშვათ.

მაშასადამე, ჩვენ არ ვიცით, ღმერთი არსებობს თუ არა და არც არასდროს გვეცოდინება. სამაგიეროდ, ვიცით, რატომ გვაქვს ღმერთის იდეა: ეს კონფორმისტული გონების მიერ შექმნილი მყარი ილუზიაა, რომელიც, სადაც ხედავს სისტემას და მართვას, საკუთარი გამოცდილების ანალოგიით, აუცილებლობით გულისხმობს მმართველი სუბიექტის არსებობას.

2. What I see is there, and mathematics is the language of the universe

The infallibility of my perception seems self-evident: I see, I feel, and then I act accordingly. As if my sensations and perceptions are infallible. When I'm cold, I know what to do, when I need to walk a distance, I can roughly imagine how long I can do it and how long it will take me to get tired.

But when it comes to complex objects, like building a house, building a car, making something with multiple components, I need math.

Mathematics is what rectifies my feelings. I need it to create things for different purposes. Therefore, the existence of mathematics already tells me that my perception of the world is inaccurate.

But how accurate is the math itself: Designers are well aware that no matter how precise their calculations, they still need to make a model to understand how accurate or inaccurate their calculations are. Therefore, mathematics, which in its essence and development is the rectification of the data of sensations, is not the final instance that can make a final conclusion about reality. The final instance is still empirical: "Let's count, do it, and then see if it works."

Therefore, any mathematical calculation, no matter how complex and beautiful it may seem to us, is a realm of possibility, not reality: empirically, we cannot judge it by the criteria of truth/falseness until it is tested in practice.

3. რასაც ვხედავ, ის არსებობს, ხოლო მათემატიკა სამყაროს ენაა

ჩემი აღქმის უტყუარობა თითქოს თავისთავად ცხადია: მე ვხედავ, ვგრძნობ და შემდეგ ამის მიხედვით ვმოქმედებ. თითქოს ჩემი შეგრძნებები და აღქმა უტყუარია. როდესაც მცირა, ვიცი რა უნდა გავაკეთო, როდესაც რაიმე მანძილის გავლა მჭირდება, დაახლოებით წარმომიდგენია, რამდენ ხანში შემიძლია ამის გაკეთება და რამდენ ხანში დავიღლები.

მაგრამ, როდესაც საქმე რთულ ობიექტებს ეხება, მაგალითად, სახლის აშენებას, მანქანის კონსტრუირებას, რამდენიმე კომპონენტის ნივთის გაკეთებას, მე დამჭირდება მათემატიკა.

მათემატიკა არის ის, რაც ჩემი შეგრძნებების დაზუსტებას აკეთებს. მე მჭირდება ის იმისათვის, რომ შევქმნა ნივთები, სხვადასხვა მიზნით. მაშასადამე, მათემატიკის არსებობა უკვე მუუბნება, რომ ჩემ მიერ სამყაროს აღქმა არაზუსტია. მაგრამ რამდენად ზუსტია თავად მათემატიკა: კონსტრუქტორებმა კარგად იციან, რომ, რაც არ უნდა ზუსტი გამოთვლები აწარმოონ, მაინც სჭირდებათ მოდელის გაკეთება იმისათვის, რომ გაიგონ, რამდენად ზუსტია თუ არაზუსტია მათ მიერ ჩატარებული გამოთვლები. მაშასადამე, მათემატიკა, რომელიც თავისი არსით და განვითარებით შეგრძნებების მონაცემების დაზუსტებაა, არ არის საბოლოო ინსტანცია, რომელსაც რეალობის შესახებ შეუძლია საბოლოო დასკვნა დადოს. საბოლოო ინსტანცია მაინც ემპირიულია: „დავითვალთ, გავაკეთოთ და მერე ვნახოთ, მუშაობს თუ არა“.

შესაბამისად, ნებისმიერი მათემატიკური გამოთვლა, რაც არ უნდა რთულად და ლამაზად გვეჩვენებოდეს, შესაძლებლობის სფეროა და არა სინამდვილის: ემპირიულად, პრაქტიკაში შემოწმებამდე მის შესახებ ჭეშმარიტება/მცდარობის კრიტერიუმებით ვერ ვიმსჯელებთ.

Therefore, metaphors that "mathematics is the language of the world" etc., after this simple reasoning is very suspicious and thought-provoking. It is an illusion that feeds the mind and the majority of the directions of thought.

However, this is not the end of the scope of the conformist mind. Although it seems to be clear that neither our sensations nor mathematics reflect reality and always need to be verified/confirmed empirically, we tend to forget this at every step, especially in science.

When our perception is intensified by various devices, it is an illusion that these devices bring us closer to reality: our perception remains perception, Despite the reinforcement. Therefore, even though I can use a microscope or a telescope, I always need mathematics to understand how close to reality what I see is, and then empirics to verify what I have calculated.

The correspondence of reality and perception, that is, as I said in the first chapter, the correspondence of my knowledge with reality, has always been the subject of philosophical discussion. In the end, one way or another, everyone came to the conclusion that only after empirical verification (processing) can we say about my perceived/calculated, how much it corresponds to reality. Emmanuel Kant was the first to say that our perception is based on a priori (i.e., innate) forms in our brain that shape the world outside of us. These forms are time, space and causality.

ამიტომ, მეტაფორები, რომ „მათემატიკა სამყაროს ენაა“ და ა.შ. ამ მარტივი მსჯელობის შემდეგ ძალიან საეჭვოა და დამაფიქრებელი. ის ილუზიაა, რომელიც გონების და აზროვნების მთელ მიმართულებებს კვებავს.

თუმცა ეს არ არის ყველაფერი, რითაც ამოიწურება კონფორმისტული გონების განვრცობა. მიუხედავად იმისა, რომ თითქოსდა ცხადია, რომ არც ჩვენი შეგრძნებები და არც მათემატიკა არ/ვერ ასახავს რეალობას და მუდამ საჭიროა მათი გადამოწმება/დაზუსტება ემპირიულად, ამის დავიწყებას ყოველი ფეხის ნაბიჯზე ვაწყდებით, განსაკუთრებით, მეცნიერებაში.

როდესაც ხდება ჩვენი აღქმის ინტენსიფიკაცია სხვადასხვა მოწყობილობებით, ილუზიაა, რომ ამ მოწყობილობებს რეალობასთან ახლოს მივყავართ: ჩვენი აღქმა აღქმად რჩება, გაძლიერების მიუხედავად. ამიტომ, იმისდა მიუხედავად, რომ მე შემძლია გამოვიყენო მიკროსკოპი ან ტელესკოპი, მე მუდამ მჭირდება მათემატიკა, რათა გავიგო, რამდენად ახლოს არის რეალობასთან ჩემს მიერ დანახული და მერე - ემპირია, რათა გადავამოწმო ის, რაც გამოვითვალე.

რეალობისა და აღქმის შესაბამისობა, ანუ, როგორც პირველ თავში ვთქვი, ჩემი ცოდნის შესაბამისობა რეალობასთან, ყოველთვის იყო ფილოსოფიის მსჯელობის საგანი. საბოლოოდ, ასე თუ ისე, ყველა მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ მხოლოდ ემპირიული შემოწმების (ამუშავების) შემდეგ შეგვიძლია ვთქვათ ჩემს აღქმულ/გამოთვლილზე, რამდენად შეესაბამება ის რეალობას. იმანუელ კანტი იყო პირველი, ვინც თქვა, რომ ჩვენს აღქმას საფუძვლად ჩვენს ტვინში არსებული აპრიორული (ანუ თანშობილი) ფორმები განაპირობებს, რომლებიც ჩვენს გარეთ არსებული სამყაროს ფორმირებას ახორციელებენ. ეს ფორმებია დრო, სივრცე და მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი.

The main argument that these forms are innate and exist only in our minds is that we cannot observe them anywhere, on the contrary, they are instruments of our observation: time exists in so far as we use it as a measure of events, space in so far as it is our means of perceiving things, And the cause-and-effect relationship is our conclusion when we see the alternation of events.

In response to this, you will probably cite the argument of space-time curvature, which is the backbone of the theory of relativity.

Einstein allowed for the curvature of space-time to account for specific events, and it did. But how do we know that space-time objectively exists and is curved? Maybe our perception is warped at great distances? Why don't we admit that, just like in our everyday lives, we need mathematics to refine/regulate our perception in order to have access to what is happening in "reality"?

მთავარი არგუმენტი ამ ფორმების თანშობილობის და მხოლოდ ჩვენს გონებაში არსებობის არის ის, რომ ჩვენ მათ ვერ ვაკვირდებით ვერსად, პირიქით, ისინი ჩვენი დაკვირვების ინსტრუმენტებია: დრო არსებობს იმდენად, რამდენადაც ჩვენ ვიყენებთ მას მოვლენების საზომად, სივრცე იმდენად, რამდენადაც ის არის ჩვენი საშუალება, აღვიქვათ საგნები, ხოლო მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი ჩვენი დასკვნაა, როდესაც მოვლენების ურთიერთმონაცვლეობას ვხედავთ სივრცეში.

ამის პასუხად ალბათ დიდ მანილზე დრო-სივრცის გამრუდების არგუმენტს მოიყვანთ, რომელიც ფარდობითობის თეორიის ხერხემალია.

აინშტაინმა დაუშვა დრო-სივრცის გამრუდება იმისათვის, რომ კონკრეტული ხდომილებები გამოეთვალა და ეს ასეც მოხდა. მაგრამ საიდან ვიცით, რომ დრო-სივრცე ობიექტურად არსებობს და მრუდდება? იქნებ, ჩვენი აღქმა მრუდდება დიდ მანძილებზე? რატომ არ ვუშვებთ, რომ ისევე, როგორც ჩვენს ყოველდღიურობაში, ამ შემთხვევაშიც გვჭირდება მათემატიკა, რათა დავაზუსტოთ/დავარეგულიროთ ჩვენი აღქმა, წვდომა რომ გვექონდეს იმასთან, რაც ხდება „რეალობაში“?

2.1. On the evolution of brain perception forms

An important moment in the development of life on Earth was when the digestive system, which was also the first nervous system, developed the brain - as an improved tool for obtaining and digesting food. Today it is difficult, almost impossible, to determine the stages of development that neurons went through before they formed into the simplest brain. Or, to put it another way, how the a priori forms of the brain were developed that would be optimal for perceiving the environment, the reality. Several versions of the brain likely existed, but the best of them turned out to be the one that won the competition of selection - the one that not only we humans have today, but all creatures with a brain and a central nervous system.

What gives me a reason to assume that the forms of perception of all beings "with a brain" are the same? That we and they can communicate, understand each other, understand and anticipate each other's trajectories of movement. This means that the basis of our perception of space, time, and cause-and-effect is the same: otherwise, we simply could not understand each other and probably could not perceive each other's existence. But here is an interesting point: we know that our perception is imprecise (which we verify with mathematical calculations and then empirically), but, from an evolutionary point of view, these are the forms of perception that are sufficient for successful action in the existing reality: find food, escape from danger, hide, organize a den, enter into communication, etc.

2.1. ტვინის აღქმის ფორმების ევოლუციის შესახებ

დედამიწაზე სიცოცხლის განვითარების მნიშვნელოვანი მომენტი იყო, როდესაც საჭმლის მომნელებელმა სისტემამ, რომელიც ამავე დროს პირველი ნერვული სისტემა იყო, განვითარა ტვინი - როგორც საჭმლის მოპოვების და მონელების გაუმჯობესებული ინსტრუმენტი.

დღეს ძნელი, თითქმის შეუძლებელიც კია, დაადგინო, განვითარების რა ეტაპები გაიარეს ნეირონებმა, სანამ უმარტივეს ტვინად ჩამოყალიბდებოდნენ. ან, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, როგორ შემუშავდა ტვინის ის აპრიორული ფორმები, რომლებიც ოპტიმალური იქნებოდა გარემოს, რეალობის აღქმისათვის.

სავარაუდოა, რომ ტვინის რამდენიმე ვერსია იარსებებდა, მაგრამ მათში საუკეთესო აღმოჩნდა ის, რომელმაც გაიმარჯვა გადარჩევის შეჯიბრებაში - ის, რომელიც დღეს გვაქვს არა მარტო ჩვენ, ადამიანებს, არამედ, ტვინის და ცენტრალური ნერვული სისტემის მქონე ყველა არსებას.

რა მადლევს საფუძველს, დავუშვა, რომ „ტვინის მქონე“ ყველა არსების აღქმის ფორმები ერთი და იგივეა? ის, რომ ჩვენ და მათ შეგვიძლია ვიურთიერთოთ, გავიგოთ ერთმანეთის, მიხვდეთ და ვივარაუდოთ ერთმანეთის მოძრაობის და გადაადგილების ტრაექტორიები. ეს კი ნიშნავს, რომ ჩვენი სივრცის, დროის და მიზეზ-შედეგობრიობის აღქმის საფუძველი ერთნაირია: სხვანაირად ჩვენ ერთმანეთს უბრალოდ ვერც გავუგებდით და ალბათ ვერც მიხვდებოდით ერთმანეთის არსებობას. მაგრამ აქ არის ერთი საინტერესო მომენტი: ჩვენ კი ვიცით, რომ ჩვენი აღქმა არაზუსტია (რასაც მათემატიკური გამოთვლებით და შემდეგ ემპირიულად ვაზუსტებთ), მაგრამ, ევოლუციური თვალთახედვით, ეს არის აღქმის ის ფორმები, რომლებიც საკმარისია არსებულ რეალობაში წარმატებული მოქმედებისათვის: მოიპოვო საკვები, გაექცე საფრთხეს, დაიმალო, მოიწყო ბუნაგი, შეხვიდე კომუნიკაციაში და ა.შ.

In other words, the brain and the forms of perception we have are sufficient to operate successfully in the visible world, due to the millions of years of evolution, this brain has been tested and determined to be the best for these functions. Therefore, we have no reason to assume that on very small or very large scales our brains and forms of perception will function as they do in our visible [let's call it] the mesoworld. At both very large and very small scales, our notions of causality break down when we deal with large quantities: for example, we cannot calculate or predict how each particular individual in a population, a society, will behave: although we can post factum determine the cause and effect of all events resulting the individual to a specific behavior.

This inability clearly shows that although we have some form of causal perception firmly planted in the brain, we cannot, because of the limitations of our knowledge, calculate the action of a particular individual. That is why we are forced to turn to mathematics and calculate in a probabilistic way the behavior of similar individuals, through which we will determine the probable behavior of individuals with similar characteristics, as well as probable deviations. This means that even in our meso-reality our forms of perception are not perfect. Accordingly, we cannot assume that our forms of perception will correspond to reality on very small and very large scales. I repeat, against the background that even in our meso- world we have to use mathematical assumptions about a large number of behaviors to somehow figure out what will happen.

სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ტვინი და აქემის ის ფორმები, რომლებიც გაგვჩინია, საკმარისია ხილულ სამყაროში წარმატებული ოპერირებისათვის, იმიტომ, რომ ევოლუციის მილიონობით წლის განმავლობაში ეს ტვინი ამ ფუნქციებისათვის გამოიცადა და დადგინდა, როგორც საუკეთესო. შესაბამისად, არანაირი საფუძველი არ გვაქვს ვივარაუდოთ, რომ ძალიან მცირე ან ძალიან დიდ მასშტაბებში ჩვენი ტვინი და აქემის ფორმები ისევე იმუშავენ, როგორც ჩვენს ხილულ [დავარქვათ მას] საშუალო, მეზოსამყაროში მუშაობს.

არამცთუ ძალიან დიდ და ძალიან მცირე მასშტაბებში, ჩვენი წარმოდგენები მიზეზ-შედეგობრიობაზე ირღვევა, როდესაც საქმე გვაქვს დიდ რაოდენობებთან: მაგალითად, ჩვენ არ შეგვიძლია გამოვთვალოთ ან ვივარაუდოთ, როგორ მოიქცევა პოპულაციის, საზოგადოების ყოველი კონკრეტული ინდივიდი: მიუხედავად იმისა, რომ პოსტფაქტუმ შეგვიძლია დავადგინოთ ყველა ხდომილების მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი, რომელმაც ინდივიდი კონკრეტულ ქცევამდე მიიყვანა. ეს უუნარობა ცხადად გვიჩვენებს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ მყარად გვაქვს მოთავსებული მიზეზ-შედეგობრიობის აქემის ფორმა ტვინში, ჩვენ, ჩვენი ცოდნის შეზღუდულობის გამო, ვერ გამოვთვლით კონკრეტული ინდივიდის მოქმედებას. ამიტომ ვართ იძულებულები მათემატიკას მივმართოთ და ალბათობით გამოვთვალოთ მსგავსი ინდივიდებს ქცევა, რისი მეშვეობითაც დავადგენთ მსგავსი მახასიათებლების მქონე ინდივიდების სავარაუდო ქცევას, ასევე - სავარაუდო გადახრებს. ეს კი ნიშნავს, რომ ჩვენს მეზორეალობაშიც ჩვენი აქემის ფორმები არაა სრულყოფილი. მით უმეტეს, ვერანაირად ვერ ჩავთვლით, რომ ჩვენი აქემის ფორმები რეალობის შესაბამისი იქნება ძალიან მცირე და ძალიან დიდ მასშტაბებში. ვიმეორებ, იმ ფონზე, როდესაც ჩვენს მეზოსამყაროშიც კი დიდი რაოდენობის ქცევებთან მიმართებაში გვიწევს მათემატიკური დაშვების გამოყენება, რომ რამენაირად გავერკვეთ, რა მოხდება.

Again, because our brain is part of a foraging nervous system that evolved over millions of years and for functions that were critical to selection (finding/retrieving food, hiding, sensing danger, and making decisions), and compared to other versions, the most It turned out to be successful.

Therefore, based on this reasoning, we have no reason to consider the "strangeness" of time, space, and cause and effect observed on very small and very large scales (micro and macro worlds) as properties of the world, and not as interruptions of our forms of perception.

ისევ და ისევ, იმის გამო, რომ ჩვენი ტვინი საჭმლის მომპოვებელი ნერვული სისტემის ნაწილია, რომელიც მილიონობით წლის განმავლობაში ვითარდებოდა და იმ ფუნქციებისათვის, რა ფუნქციებიც გადამწყვეტი იყო გადარჩევისათვის (საჭმლის პოვნა/მოპოვება, დამალვა, საფრთხის შეგრძნება და გადაწყვეტილების მიღება) და სხვა ვერსიებთან შედარებით, ყველაზე წარმატებული აღმოჩნდა.

ამიტომ, ამ მსჯელობაზე დაყრდნობით, არანაირი საფუძველი არ გვაქვს ძალიან მცირე და ძალიან დიდ მასშტაბებში (მიკრო და მაკროსამყაროებში) დაფიქსირებული დროის, სივრცის და მიზეზ-შედეგობრობის „უკუღმართობა“ სამყაროს თვისებებად ჩავთვალოთ და არა ჩვენი აღქმის ფორმების შეფერხებებად.

2.2. Implications of the reasoning about the evolution of the brain for the knowledge of the structure of the Universe

There is another persistent illusion that often leads us to believe that the results of our perceptions are infallible: that our perceptions are fixed and permanent. That is, if I observe the appropriate conditions, my perception will work in the same way in the same situation. It is often thought that this is a proof of the truth of perception, although it is only proof that: a) the external world is solid, which means that it is solid and not subject to spontaneous changes; b) The forms of our perception are permanent, i.e. Nor is it subject to spontaneous fluctuations.

To test the validity of our perception, we need an experimental, empirical verification of this perception and the conclusions derived from this perception, as Pythagoras and Kant said.

Therefore, it is not necessary to repeat the observation - which we know will be permanent - but to verify the result of this observation and the resulting calculations in reality, empirically, to understand whether it works or not, and in general, whether it is possible to turn it into true-false criteria.

In short, a new object should be created. If it is impossible to create a new subject, then this observation and the calculations/reasonings derived from it are the realm of the possible, as is, for example, art, and in no way - a body of knowledge verifiable by the criterion of truth/falseness. I knew that I could not avoid discussing this topic, even though you already know that the answer comes from what has already been written above.

2.2. ტვინის ევოლუციის შესახებ მსჯელობიდან გამომდინარე შედეგები სამყაროს აგებულების ცოდნასთან მიმართებაში

არსებობს კიდევ ერთი მყარი ილუზია, რომელიც ხშირად გვაფიქრებინებს, რომ ჩვენი აღქმის შედეგი უტყუარია: ის, რომ ჩვენი აღქმა მყარია და მუდმივია. ანუ, თუკი დავიცავ შესაბამის პირობებს, ერთსა და იმავე ვითარებაში ჩემი აღქმა ერთნაირად იმუშავებს. ხშირად ფიქრობენ, რომ ეს აღქმის ჭეშმარიტობის საბუთია, თუმცა სინამდვილეში ეს არის მხოლოდ იმის საბუთი, რომ: ა) გარე სამყარო სოლიდურია, რაც იმას ნიშნავს, რომ მყარია და არ ექვემდებარება სპონტანურ ცვლილებებს; ბ) ჩვენი აღქმის ფორმები მუდმივია, ე.ი. არც ის ექვემდებარება სპონტანურ ფლუქტუაციებს. იმისათვის, რომ ჩვენი აღქმის ნამდვილობა შევამოწმოთ, საჭიროა ამ აღქმის და ამ აღქმიდან გამომდინარე დასკვნების ექსპერიმენტული, ემპირიული შემოწმება, როგორც ამას პითაგორა და კანტი ამბობდნენ.

ამიტომ, საჭიროა არა დაკვირვების გამოვლენა - ეს ვიცით, რომ მუდმივი იქნება - არამედ ამ დაკვირვების შედეგის და შედეგად მიღებული გამოთვლების გადამოწმება რეალობაში, ემპირიულად, რათა გავიგოთ, მუშაობს თუ არა ის და საერთოდ, შესაძლებელია თუ არა ის მოვაქციოთ ჭეშმარიტება-მცდარობის კრიტერიუმებში. კიდევ უფრო მოკლედ რომ ვთვათ, შევქმნათ ახალი საგანი. თუ ახალი საგნის შექმნა შეუძლებელია, მაშინ ეს დაკვირვებაც და მისგან გამომდინარე გამოთვლებიც/მსჯელობებიც შესაძლებლის სფეროა, ისევე როგორც, მაგალითად, ხელოვნება და არანაირად - ჭეშმარიტება/მცდარობის კრიტერიუმით შემოწმებადი ცოდნის კორპუსი.

But you ask me: Well, time-space curvature? Well, the quantum effect? Is this justified?

I knew that I could not avoid discussing this topic, even though you already know that the answer comes from what has already been written above.

When Einstein first discovered the curvature of time and space and described it mathematically, no one thought that it might not be the curvature of the universe, but the curvature of perception. The reason for this was probably the lack of attention to philosophy. After that there was a meeting of the teams of Albert Einstein and Niels Bohr in Brussels, where, again, not doubting conformist thinking, it was determined that this curvature and quantumability are not caused by forms of perception, but are properties of the universe. They discussed and decided to dedicate the existence of this branch of science to the thinking out of the universe that would bring our visible world and the new facts obtained experimentally and through observation into one common picture.

However, if we look at time and space as evolutionary accepted forms of perception, it turns out that exploring/inventing a space where our reasoning can no longer be tested by making new things, i.e., where I can no longer make a thing that proves my calculations, is just nonsense as part of the truthness/Falseness realm (science), but it is quite possible to exist as art or literature that is also not located in the realm of truth/falseness. The criterion of the latter is admiration and attachment of the audience.

მაგრამ თქვენ მკითხავთ: აბა, დრო-სივრცის გამრუდება? აბა, კვანტური ეფექტი? ეს ხომ დასაბუთებულია?

ვიცოდი, რომ ამ თემაზე მსჯელობას ვერ გავუქცეოდი, მიუხედავად იმისა, რომ უკვე თქვენც ხვდებით, რომ პასუხი ზემოთ უკვე დაწერილიდან გამომდინარეობს.

როდესაც აინშტაინმა პირველად დაადგინა დროის და სივრცის გამრუდება და ეს აღწერა მათემატიკურად, არავის არ მოსვლია აზრად, რომ ეს არა სამყაროს, არამედ აღქმის გამრუდება შეიძლება ყოფილიყო. ამის მიზეზი ალბათ ფილოსოფიაში ნაკლებად განსწავლულობა იყო. ამის შემდეგ შედგა ბრიუსელში ალბერტ აინშტაინის და ნილს ბორის „გუნდების“ შეხვედრა, სადაც, ისევ და ისევ, კონფორმისტულ აზროვნებაში ეჭვის შეუტანლობის გამო, დაადგინეს, რომ ეს გამრუდება და კვანტრობა ხდება არა აღქმის ფორმების გამო, არამედ ისინი სამყაროს თვისებებია. იმსჯელეს და გადაწყვიტეს, მეცნიერების ამ მიმართულების არსებობა იმ სამყაროს მოფიქრებისათვის მიეძღვნათ, რომელიც ჩვენს ხილულ სამყაროს და ექსპერიმენტულად, დაკვირვებით მიღებულ ახალ ფაქტებს ერთ საერთო სურათში მოაქცევდა.

თუმცა, თუკი დროს და სივრცეს შევხედავთ, როგორც ევოლუციურად მიღებულ აღქმის ფორმებს, აღმოჩნდება, რომ საკვლევ/გამოსაგონებელი იმ სივრცეში, სადაც ჩვენი მსჯელობა ვეღარ მოწმდება ახალი საგნების კეთებით, ანუ, სადაც აღარ შემიძლია გავაკეთო ნივთი, რომელიც ჩემს გამოთვლებს ამტკიცებს, უბრალოდ უაზრობაა, როგორც ჭეშმარიტება/მცდარობის (მეცნიერების) სფეროს ნაწილი, მაგრამ სავსებით შესაძლებელია, არსებობოდეს, როგორც ხელოვნება ან ლიტერატურა, რომელიც ასევე არ მდებარეობს ჭეშმარიტება/მცდარობის სივრცეში. ამ უკანასკნელის კრიტერიუმი მაყურებლის აღტაცება და მიჯაჭვულობაა.

For the first time, the accuracy of deterministic (direct, one-way, precisely defined cause-and-effect) connection was questioned in the field of fundamental science, which was later called quantum physics. The basis of this doubt was the apparently different behavior of a group of identical particles: it turned out that the same particles behave differently in the same situation. This discovery was considered a discovery of nature's law. Physicists have decided that there is a realm of reality where the familiar, usual deterministic connections operate, and there is a quantum "dimension" where these connections do exist, but not all particles behave in the same way.

Before that, at the end of the 19th century, similar phenomena were described in the behavior of people's societies and associations, which became the basis of the science of sociology, although no one thought that they were dealing with any kind of law: it was assumed by the positivists (who invented sociology) that our knowledge/skills are not enough to know everything about all members of society, so we must use statistics to predict the behavior of groups. If we could know everything about each person, we would calculate exactly the behavior of each person, but since we cannot do this, we must turn to statistics, which are highly likely to reliably predict the behavior of groups and the majority of people in these groups.

In this case, the sociologists said that they had invented a tool that, despite the lack of knowledge and cognition, is highly likely to calculate the behavior of human groups and its members, that is, they had made a thing that worked.

პირველად დეტერმინისტული (პირდაპირი, ერთმიმართულებიანი, ზუსტად განსაზღვრული მიზეზ-შედეგობრივი) კავშირის სიზუსტე ფუნდამენტური მეცნიერების იმ სფეროში დადგა ეჭვის ქვეშ, რომელსაც შემდეგ კვანტური ფიზიკა ეწოდა. ამ ეჭვის საფუძველი იყო, ერთი შეხედვით, ერთნაირი ნაწილაკების ჯგუფის სხვადასხვანაირი ქცევა: აღმოჩნდა, რომ ერთი და იგივე ნაწილაკები ერთსა და იმავე ვითარებაში სხვადასხვანაირად იქცევიან. ეს აღმოჩენა ჩაითვალა ბუნების თვისების აღმოჩენად. ფიზიკოსებმა გადაწყვიტეს, რომ არსებობს რეალობის სფერო, სადაც ნაცნობი, ჩვეული დეტერმინისტული კავშირები მუშაობს და არსებობს კვანტური „განზომილება“, სადაც ეს კავშირი, მართალია, არსებობს, მაგრამ ყველა ნაწილაკი არ იქცევა ერთგვაროვნად.

მანამდე, მე-19 საუკუნის ბოლოს, მსგავსი ფენომენი ადამიანების საზოგადოების და ერთობების ქცევისას იყო აღწერილი, რაც საფუძვლად სოციოლოგიის მეცნიერებას დაედო, თუმცა არავის არ უფიქრია, რომ რაიმენაირ კანონთან ჰქონდათ საქმე: პოზიტივისტების (ვინც სოციოლოგია გამოიგონეს) მიერ ჩაითვალა, რომ ჩვენი ცოდნა/უნარები არ არის საკმარისი, რომ საზოგადოების ყველა წევრის შესახებ ყველაფერი ვიცოდეთ, ამიტომ, უნდა გამოვიყენოთ სტატისტიკა იმისათვის, რომ ვივარაუდოთ ჯგუფების ქცევა. ჩვენ რომ შეგვეძლოს ყოველი ადამიანის შესახებ ყველაფრის ცოდნა, კი გამოვითვისოთ ზუსტად ყოველი ადამიანის ქცევას, მაგრამ, იმიტომ, რომ ეს არ შეგვიძლია, სტატისტიკას უნდა მივმართოთ, რაც მაღალი ალბათობით სარწმუნოდ დაგვითვისის ჯგუფების და ამ ჯგუფებში ადამიანების უმეტესობის ქცევას.

ამ შემთხვევაში სოციოლოგებმა თქვეს, რომ მათ გამოიგონეს ინსტრუმენტი, რომელიც, ცოდნის და შემეცნების ნაკლებობის მიუხედავად, მაღალი ალბათობით ითვისის ადამიანის ჯგუფების და მისი წევრების ქცევას, ანუ გააკეთეს ნივთი, რომელიც მუშაობდა.

If the physicists of the first half of the 20th century had doubted the illusion of the conformist thinking, they would have considered that indeterminacy is not a property of the world, but a manifestation of the limitation and determination of the forms of perception of the human brain.

Added to this was Einstein's theory of relativity, i.e. the curvature of space-time at large distances: although the existence of space-time independent of man cannot be proven under critical consideration, it was considered in the physicist community that this axiom, that is, the existence of space and time independent of the human brain, should be the basement on a new branch of science called theoretical physics.

We should not be misled by the argument that the curvature of space-time has been experimentally confirmed. It has been experimentally proven that human perception (the a priori forms of the mind - space and time) does not work over large distances, and a mathematical correction of this perception is needed in order to make predictions. This discovery and experimental confirmation of Einstein's theory led to the observation of many more instances of perceptual error that could not and cannot be explained by existing perceptual/brain parameters/ understandings. However, physicists still assumed that perception is infallible, believing that the facts presented by perception accurately represent what is happening in the universe. Therefore, their task was to devise a description of the universe that reconciled the contradictions presented by perception.

მე-20 საუკუნის პირველი ნახევრის ფიზიკოსებს რომ ეჭვი შეპარვოდათ კონფორმისტული გონების ილუზიაში, ჩათვლიდნენ, რომ არადეტერმინირებულობა სამყაროს თვისება კი არა, ადამიანის ტვინის აღქმის ფორმების შეზღუდულობის და დასაზღვრულობის მანიფესტაციაა.

ამას დაერთო აინშტაინის თეორია ფარდობითობის, ანუ დიდ მანძილებზე სივრცე-დროის გამრუდების შესახებ: მიუხედავად იმისა, რომ კრიტიკული განხილვისას სივრცე-დროის ადამიანისგან დამოუკიდებელი არსებობა ვერანაირად ვერ საბუთდება, ფიზიკოსების საზოგადოებაში ჩაითვალა, რომ ამ აქსიომას, ანუ სივრცის და დროის ადამიანის ტვინისგან დამოუკიდებლად არსებობას, უნდა დააყრდნონ მეცნიერების ახალი დარგი, რომელსაც თეორიული ფიზიკა ეწოდა.

არ უნდა შეგვიყვანოს შეცდომაში იმ მსჯელობამ, რომ სივრცე-დროის გამრუდება ექსპერიმენტულად დადასტურდა. ექსპერიმენტულად დადასტურდა, რომ ადამიანის აღქმა (გონების აპრიორული ფორმები - სივრცე და დრო) არ მუშაობს დიდ მანძილებზე და საჭიროა ამ აღქმის მათემატიკური გასწორება იმისათვის, რომ რაიმეს პროგნოზირება გავაკეთოთ.

აინშტაინის ამ აღმოჩენას და ექსპერიმენტულ დამტკიცებას მოჰყვა აღქმის შეცდომის კიდევ ბევრი ფაქტის დაფიქსირება, რაც არ იხსნებოდა და არ იხსნება აღქმის/ტვინის არსებული პარამეტრებით/წარმოდგენებით. მაგრამ ფიზიკოსებმა კვლავ ჩათვალეს, რომ აღქმა უტყუარია, არ ცდება, აღქმის მოწოდებული ფაქტი არის ზუსტად ის, რაც სამყაროში ხდება. ამიტომ, ერთადერთი, რაც უნდა გააკეთონ, მოიფიქრონ ისეთი სამყარო, რომელიც აღქმის მიერ მოწოდებულ წინააღმდეგობებს „დაალაგებს“.

As a result, it was believed that there is "dark matter" that is many times more abundant than observable and perceiving matter, "black holes", strings, and a myriad of other phenomena, which, although unobservable, appear to explain the inexplicable aspects that perception and the brain present. However, it would be sufficient to acknowledge that our brains, which evolved for success in the "meso" world, simply do not function well at very small and very long distances, as this was not a task faced in front of the brain during evolution. Instead, our brains adapted for survival in the mesoworld by adopting the most effective forms of perception. Putting aside the mathematical apparatus, which is the primary tool of theoretical physicists, these endeavors bear a striking resemblance to the zeal of medieval theologians who sought to construct a unified picture of the universe by positing the existence of the invisible and the unobservable, thereby explaining visible phenomena.

The question of whether it is possible to uncover the secrets of the universe through pure thought has long vexed great thinkers. Ultimately, the truth or falsity of theology also hinges on this reasoning: if I can discover new truths through thought alone, then I am capable of anything and have no need for experimental justification: the crux is that my reasoning should be aligned with what is observable. To clarify, if I allow for the existence of God and envision numerous intermediate links to explain the complexity and diversity of the universe, it suffices that my ideas cohere with what is observable for them to be considered true.

ამის გამო ჩაითვალა, რომ არსებობს „ბნელი მატერია“ რომლის რაოდენობაც ბევრჯერ მეტია დაკვირვებად და ექსპერიმენტირებად მატერიაზე, „შავი ხვრელები“, სიმები და ათასი სხვა რამ, რაც, მართალია, დაუკვირვებელია, მაგრამ თითქოს ხსნის იმ აუხსნელ რაღაცეებს, რასაც აღქმა და ტვინი გვაწვდის.

არადა, საკმარისია დაუშვა, რომ ჩვენი ტვინი, რომელიც ევოლუციურადაა ჩამოყალიბებული „მეზო“, საშუალო სამყაროში წარმატებისათვის, უბრალოდ „არ მუშაობს“ ძალიან მცირე და ძალიან დიდი მანძილებზე, იმიტომ, რომ ჩვენს ტვინს ევოლუციის პროცესში ეს ამოცანა არ ჰქონია, და თუ ჰქონდა, მეზოსამყაროში გადარჩენისათვის საუკეთესო აღქმის ფორმებზე გააკეთა არჩევანი.

მათემატიკური აპარატი, რომელიც თეორიული ფიზიკოსების ძირითადი ინსტრუმენტია, რომ გვერღებ გადავდოთ, ეს მცდელობები ძალიან წააგავდა შუა საუკუნეების თეოლოგების გულმოდგინებას, აეგოთ სამყაროს სურათი უხილავის და დაუკვირვებელის დაშვებით, რაც ახსნიდა ნებიმიერ ხილულ მოვლენას.

იდეა, შესაძლებელია თუ არა წმინდა აზროვნებით სამყაროს საიდუმლოებების წვდომა ან „უბრალოდ“ რაიმეს აღმოჩენა, ყოველთვის აწუხებდა კაცობრიობის დიდ მოაზროვნეებს. საბოლოოდ, თეოლოგიის ქეშმარიტების-მცდარობის მტკიცებაც ხომ ამ მსჯელობაზე გადის; თუკი მე შემიძლია აღმოვაჩინო ახალი რამ ისე, რომ მხოლოდ ვიაზროვნო, მაშინ ყველაფერი შემიძლია და სულ არ მჭირდება ექსპერიმენტული დასაბუთებები: მთავარია ჩემი მსჯელობის წყობა თანხმობაში იყოს იმასთან, რასაც ვხედავ.

კარგად რომ განვმარტო, კიდევ ერთხელ დავაზუსტებ: თუკი მე დავუშვებ ღმერთის არსებობას და მოვიფიქრებ უამრავ შუალედურ რგოლს, რომელიც ახსნის სამყაროს სირთულეს და მრავალფეროვნებას, საკმარისია, ჩემი მოფიქრებული თანხვედრაში იყოს იმასთან, რაც ხილულია, მაშინ ჩემი მოფიქრებული ქეშმარიტი იქნება.

However, it has become evident that such a "conceived" world is not singular but may be manifold. Thus, the question arises: where is the criterion that would prove to me the veracity of one description over another? In the Middle Ages, government intervention was often required to arbitrate such debates.

As mentioned in the introduction to this book, this debate over the locus of truth or falsity in pure reasoning is ancient, stretching back to Plato's confrontation with Pythagoras.

მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ასეთი „მოფიქრებული“ სამყარო ერთი კი არა, შეიძლება ბევრიც იყოს. მაშინ სად არის ის კრიტერიუმი, რომელიც დამიმტკიცებს, რომ აი ეს აღწერა ჭეშმარიტია, და აი ეს, მეორე აღწერა - არა? შუა საუკუნეებში ამისათვის ხელისუფლების ჩარევა გახდა საჭირო.

როგორც ამ წიგნის შესავალში აღვნიშნე, ეს კამათი, თუ სად არის ჩემი წმინდა ნააზრევის ჭეშმარიტება-მცდარობის გასაღები, ძალიან დიდი ხნისაა და ჯერ კიდევ პლატონის პითაგორასთან დაპირისპირებით დაიწყო.

2.3. Again: the history of this illusion

As early as BC, during the time of Pythagoras and Plato, two approaches were established: Pythagoras argued that the measure of all reasoning lies in the applicability of its results. If one cannot prove what they are reasoning about or observe it, then such judgment transcends the realm of truth and falsehood. Plato, on the other hand, posited that it is possible to grasp the world through pure thought. In this case, the only criterion is the validity and relevance of the reasoning to the observable world.

The discussion of this problem did not end there and was revisited with special intensity by Kant during the Enlightenment period. The formulating of the question at that time was different: Are a priori synthetic judgments possible? That is, can a thinking being discover new states of affairs or truths solely through judgment, or is it merely an illusion of the mind?

The crux of this question lies not in the ability to think about something but in the capacity to arrive at truth solely through judgment, which is inherently infinite. Emmanuel Kant, the founder of the new philosophy, attempted to demonstrate the possibility of a priori synthetic judgment—without empirical experience—accessing new states of affairs. Despite his efforts, he failed to prove it and ultimately concluded that judgment alone, without empirical data or testing, cannot establish new truths.

2.3. კიდევ ერთხელ: ამ ილუზიის ისტორია

საბოლოოდ, ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე, პითაგორა-პლატონის დროს, ორი მიდგომა ჩამოყალიბდა: ერთი პითაგორასი, რომელიც ამბობდა, რომ ყველა მსჯელობის საზომი მისი შედეგების გამოყენებადობაა, ხოლო, თუ ვერ ვამტკიცებ ნივთის შექმნით იმას, რაზეც ვმსჯელობ და/ან მგონია, რომ ვაკვირდები, ეს მსჯელობა გადის ქეშმარიტება/მცდარობის არეალიდან. და მეორე - პლატონის, რომელიც ამბობდა, რომ წმინდა აზროვნებით შესაძლებელია, ჩავწვდე სამყაროს. ამ შემთხვევაში ერთადერთი კრიტერიუმი მსჯელობის მართებულობა/უშეცდომობაა და მისი შესაბამისობა დაკვირვებად სამყაროსთან. მოცემული პრობლემის განხილვა, ცხადია, აქ არ დამთავრებულა და განსაკუთრებული სიმძაფრით კვლავ დაისვა კანტის მიერ განმანათლებლობის პერიოდში. იმდროინდელი კითხვა ასე გადასხვაფერდა: შესაძლებელია თუ არა აპრიორულ-სინთეზური მსჯელობები? რაც იმას ნიშნავს, შემიძლია თუ არა მე, როგორც მოაზროვნე არსებამ, ახალ ვითარებას, ახალ ქეშმარიტებას მივაგნო მხოლოდ აზროვნებით თუ ეს მხოლოდ გონების ილუზიაა?

ამ შეკითხვაში მთავარი არის არა აზროვნების შესაძლებლობა, მოვიაზრო რამე, არამედ მხოლოდ აზროვნებაზე (რომელიც პრინციპულად უსასრულოა) დაყრდნობით მივაგნო ქეშმარიტებას, ანუ ისეთი მსჯელობა მივიღო, რომელიც შეიძლება შეფასდეს, როგორც ქეშმარიტი ან მცდარი.

იმანუელ კანტმა, ახალი ფილოსოფიის ფუძემდებელმა, სცადა დაემტკიცებინა, რომ არსებობს აპრიორულ-სინთეზური მსჯელობა - ემპირიული გამოცდილების ჩარევის გარეშე - ახალი ვითარების, მდგომარეობის წვდომის შესაძლებლობა. მან, დიდი მცდელობის მიუხედავად, ვერ მოახერხა ამის დამტკიცება და საბოლოოდ დაამტკიცა, რომ მხოლოდ მსჯელობას, ემპირიული მონაცემების/შემოწმების ჩართვა-გამოყენების გარეშე, არ შეუძლია ახალი ქეშმარიტების დადგენა.

It is also noteworthy that Einstein was aware of Kant's works and his theory, as evidenced by his notes. However, strangely, he made no mention of the a priori forms of the mind in his notes; his interest lied solely in Kant's justification of a priori synthetic judgements. Einstein expressed disbelief in Kant and put in his notes that truth can be determined, besides empirical justification also through judgment only.

Another supporting argument here is the impossibility of achieving a unified theory of quantum and relativity theories. When viewed from the perspective of a priori forms of perception, this impossibility becomes evident. Different a priori forms of perception, such as time and space in one case and cause-and-effect connection in the other, each exhibit their own "curvature." As errors stemming from different brain functions, they cannot be reduced to a common mathematical denominator.

Hence, no matter how complex, even if backed by mathematical calculations, the results of reasoning will always remain in the realm of possibility (akin to art and performance) until empirically tested by creating new objects. Explaining observable and empirically verifiable phenomena of the world by assuming unobservable or empirically unverifiable phenomena is an act of the conformist mind. It supports the illusion that mathematics is the language of the universe, as we use it in daily life to refine the data of our sensations.

არანაკლებ საინტერესო ფაქტია, რომ აინშტაინმა იცოდა კანტის და მისი თეორიის შესახებ (წარმოუდგენელია არ სცოდნოდა), რაც მისი ჩანაწერებით დასტურდება. მაგრამ, რაოდენ უცნაურიც არ უნდა იყოს, ის თავის ჩანაწერებში არაფერს ამბობს გონების აპრიორული ფორმების შესახებ: მთელი მისი ინტერესი მიმართულია კანტის მიერ აპრიორულ-სინთეზური მსჯელობების დასაბუთებისკენ. საბოლოოდ, ამავე ჩანაწერებში აინშტაინი ამბობს, ისევ და ისევ გამომდინარე იმ იდეიდან, რომ მათემატიკა სამყაროს ენაა, რომ აპრიორულ-სინთეზური მსჯელობები შესაძლებელია. აინშტაინი ამბობს, რომ მას არ სჯერა კანტის და რომ მხოლოდ მსჯელობით ჭეშმარიტების დადგენა შესაძლებელია.

ჩემი მსჯელობის კიდევ ერთი, გვერდითი დამტკიცება კვანტური და ფარდობითობის თეორიების გამაერთიანებელი თეორიის არსებობის შეუძლებლობაა. თუკი ამ პრობლემას აღქმის აპრიორული ფორმების კუთხით შევხედავთ, ეს შეუძლებლობა გასაგები გახდება. ამ შემთხვევაში აღქმის სხვადასხვა აპრიორული ფორმის „შეცდომასთან“ გვაქვს საქმე: ერთ შემთხვევაში - დრო და სივრცესთან, მეორე შემთხვევაში - მიზუზ-შედგომბრივ კავშირთან. ორივეს თავისი „გამრუდება“ აქვს. ამიტომ, იმდენად, რამდენადაც ისინი ტვინის სხვადასხვა ფუნქციების შეცდომაა, მათი საერთო, თუნდაც მათემატიკურ მნიშვნელამდე დაყვანა, ვერ მოხერხდება.

მამასადამე, რაც არ უნდა რთული, თუნდაც, მათემატიკური გამოთვლებით გამყარებული მსჯელობა არსებობდეს, მისი შედეგები მუდამ დარჩება შესაძლებლის (იქ, სადაც ხელოვნებაა, პერფორმანსია) სფეროში, სანამ ეს შედეგები არ იქნება შემოწმებული ემპირიულად, ახალი საგნების გაკეთების საშუალებით. სამყაროს დაკვირვებადი და ემპირიულად შემოწმებადი მოვლენების ახსნა დაუკვირვებადი და/ან ემპირიულად შემოწმებული მოვლენების დაშვებით კონფორმისტული გონების მოქმედებაა, რომელიც მათემატიკური დასაბუთების სიმკაცრით ამყარებს ილუზიას, რომ მათემატიკა სამყაროს ენაა, რაკი მას ჩვენ ყოველდღიურ ცხოვრებაში ჩვენი შეგრძნებების მონაცემების დასაზუსტებლად ვიყენებთ.

In summary, the illusion of mathematics as the language of the world may be the most potent illusion of the conformist mind. Mathematics primarily serves as a description of the world around us by our minds. It precises and clarifies our perception of the external world. The keyword here is "precision": mathematics is devised to align our perception with the outside world. However, it's crucial to remember that mathematics is invented by observing the external world.

Initially, mathematics—focused on precise measurements and predictions—simplified our lives and facilitated planning ahead. Thus, "in the beginning," mathematics was something that could only be empirically tested.

However, to the extent that the conformist brain is inclined towards generalization and simplification of perceptions, the notion of ideal mathematical forms emerges. This concept posits that mathematically calculated regularities exist because the foundation of the universe is inherently mathematical: in essence, there exist ideal mathematical entities somewhere, whose emanation or embodiment constitutes our universe.

The conformist brain, in this context, has inverted cause and effect, asserting that the function of our brain—operating on a priori forms—is synonymous with the function of the world, without any empirical basis beyond mere reasoning.

და ბოლოს, რეზიუმეს სახით, მათემატიკის როგორც სამყაროს ენის ილუზიის შესახებ, რაც, ალბათ, კონფორმისტული ტვინის ყველაზე მძლავრი ილუზიაა:

მათემატიკა, უპირველეს ყოვლისა და ყველა შემთხვევაში, ჩვენი გონების მიერ გარემომცველი სამყაროს აღწერაა. ის აზუსტებს და კანონომიერებაში აქცევს ჩვენ მიერ გარე სამყაროს აღქმას. ამ წინადადებაში მთავარი სიტყვა „დაზუსტებაა“: მათემატიკა შექნილია/გამოგონილია იმისათვის, რომ ჩვენი აღქმა და გარე სამყარო ურთიერთთანხვედრაში მოიყვანოს. მაგრამ, რაც ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია, არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ მათემატიკა გარე სამყაროზე დაკვირვებითაა შექმნილ/გამოგონილი: მათემატიკის (თავიდან - ზუსტი გაზომვების და პროგნოზირების) გამოგონებამ ჩვენი ცხოვრება გააადვილა - მოგვცა საშუალება გვაკეთებინა ის, რისი გაკეთებაც გვინდა უფრო მარტივად, ანუ წინასწარი დაგეგმვით. და შესაბამისად, „თავიდან“ - მათემატიკა იყო ის, რაც მხოლოდ ემპირიულად მოწმდებოდა.

მაგრამ იმდენად, რამდენადაც კონფორმისტული ტვინი მოწოდებულია, განაზოგადოს და გააადვილოს აღქმული, გაჩნდა იდეალური მათემატიკური ფორმების იდეა, რომლის მიხედვითაც, მათემატიკურად გამოთვლილი კანონზომიერება იმიტომ არსებობს, რომ სამყაროს საფუძველი მათემატიკურია: ანუ სადღაც არსებობენ იდეალური მათემატიკური ობიექტები, რომელთა ემანაციაც, ანუ განსხეულებაც, ჩვენი სამყაროა.

კონფორმისტულმა ტვინმა შეატრიალა მიზეზი და შედეგი და ჩვენი ტვინის ფუნქცია, რომელიც ტვინის აპრიორული ფორმებით ოპერირებს, გამოაცხადა სამყაროს ფუნქციად ისე, რომ ამის არანაირი საფუძველი, გარდა მსჯელობისა, არ ჰქონია.

3.Existence/absence of free will

This is an age-old argument, grounded in a proposition that, in turn, raises the questions: "Does free will exist in a world where everything is determined by strict laws of causality?" and "Can I perform actions that defy predictability within cause-effect relationships?"

When we contemplate freedom, we seek to convince ourselves or justify whether we are indeed free. We seek rational arguments to affirm our perception of self-freedom. It is relatively straightforward to recognize when we have been freed from something or released from a constraint. However, when dealing with positive freedom, it becomes challenging to ascertain whether we merely perceive ourselves as free, believe we are free, or genuinely possess freedom.

Even in the case of negative freedom, certainty is elusive: one may believe they are free, yet a discerning mind may demonstrate otherwise. The debate becomes even more complex when discussing free will. Ultimately, one may conclude that free will is impossible because every action can be described as the outcome of necessary events independent of personal agency.

3. თავისუფალი ნების არსებობა/არარსებობა

ეს ძველი კამათია და უყრდნობა დებულებას, რომელიც, თავის მხრივ, შეიცავს კითხვებს: „არსებობს თუ არა თავისუფალი ნება სამყაროში, რომელშიც ყველაფერი მიზეზ-შედეგობრივი მკაცრი კანონით განისაზღვრება?“ და „შეიძლება თუ არა გავაკეთო ისეთი რამ, რაც არ მოექცევა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების წინასწარგანსაზღვრულობაში?“.

როდესაც თავისუფლების შესახებ გვესმის ან ვფიქრობთ, ვცდილობთ, თავი დავირწმუნოთ ან დავასაბუთოთ, ვართ თუ არა თავისუფლები. ჩვენ გვჭირდება რაციონალური არგუმენტები ჩვენი თავის თავისუფლად აღქმისათვის.

ყველაზე მარტივია იმის ცოდნა, რომ რაღაცისგან განთავისუფლდი ან გაგათავისუფლეს. რთულადაა საქმე, როდესაც ე.წ. პოზიტიურ თავისუფლებასთან გვაქვს საქმე. ასეთ შემთხვევაში გვიჭირს იმის დაზუსტება, თავს მხოლოდ ადვიქვამთ თავისუფლებად, გვგონია რომ თავისუფლები ვართ თუ ნამდვილად ვართ თავისუფლები.

თუმცა საქმე არც ნეგატიური თავისუფლების შემთხვევაში არის გარკვეული: თქვენ შეიძლება გეგონოთ, რომ განთავისუფლდით, მაგრამ გამჭირიანი გონების მფლობელი დაგისაბუთებთ, რომ სინამდვილეში არ განთავისუფლებულხართ.

იმავნაირადაა საქმე, ან უარესად, როდესაც ნების თავისუფლებაზეა მსჯელობა. საბოლოო ჯამში მიდიხარ დასკვნამდე, რომ ნების თავისუფლება შეუძლებელია, იმიტომ, რომ ნებისმიერი მოქმედება შეიძლება აღწერო, როგორც აუცილებელ ხდომილებათა შედეგი, რომელიც სულაც არ იყო შენზე დამოკიდებული.

Scientists have extended their inquiry to consider the probabilistic nature of events observed at the smallest scales of the universe as a fact of freedom. However, this perspective, as discussed in the previous chapter, is more reflective of the limitations of human perception than an inherent property of the world. Freedom, in this context, is equated with behavior deviating from statistically probable outcomes. Yet, this analogy mirrors the idea of social freedom and therefore belongs to the realm of possibility rather than truth or falsehood. Just as considering the idea of God, this conclusion is drawn by analogy, therefore it is the realm of the possible, not the realm of truth/false.

The discussion on freedom and slavery further obscures the matter. While some argue that if slavery can be rationally described, so too can freedom, a closer examination reveals that slavery is defined merely by the absence of freedom. The absence of certain rights or liberties characterizes slavery without a positive definition.

So, what exactly are we grappling with?

Much like slavery, freedom lacks a positive definition. Arguments about freedom can revolve only around defining its possibilities and debating whether these possibilities exist within particular social systems. Personal freedom and happiness are subjectively defined, and rooted in individual desires and experiences.

მეცნიერები იქამდეც კი მივიდნენ, რომ სამყაროს უმცირეს მანძილებზე გაზომილი მოვლენების ალბათური ხასიათი, რაც, როგორც წინა თავში აღვწერეთ, უფრო ჩვენი შეგრძნებების არასრულყოფილების ბრალია, ვიდრე სამყაროს თვისება, თავისუფლების გამოვლენად ჩათვალეს. ამ შემთხვევაში თავისუფლებად ჩაითვალა ერთეულთა სიმრავლის სტატისტიკურად ალბათური საქციელიდან განსხვავებული ქცევა. თუმცა ადვილია შეამჩნიო, რომ ეს მსჯელობა სოციალური თავისუფლების, ანუ თავისუფლების სოციალური შესაძლებლობის შესახებ წარმოდგენის ანალოგიითაა შექმნილი. რაც გვეუბნება, ისევე, როგორც ღმერთის იდეის შესახებ მსჯელობისას, რომ ეს დასკვნა ანალოგიითაა მიღებული, შესაბამისად, შესაძლებელის და არა ქუშმარიტება/მცდარობის სფეროა.

კიდევ უფრო ბუნდოვანია მსჯელობა თავისუფლების და მონობის შესახებ:

ჰგონიათ, რომ თუ მონობის რაციონალური აღწერა შეიძლება, მაშინ უნდა შეიძლებოდეს თავისუფლების აღწერაც. თუმცა, თუკი დავუკვირდებით, მონობის აღწერა მხოლოდ თავისუფლების შესაძლებლობის არარსებობით ხდება. მაგალითად: მონა მაშინ ხარ, როდესაც არ გაქვს ამის, ამისა და იმის გაკეთების უფლება და ასე შემდეგ. პოზიტიური განსაზღვრება მონას და მონობას არ აქვს.

მაშინ რასთან გვაქვს საქმე?

საქმე ისაა, რომ როგორც მონობას არ აქვს პოზიტიური განსაზღვრება, ისევე არ აქვს თავისუფლებასაც. თავისუფლების შესახებ მსჯელობა შეიძლება მხოლოდ მისი შესაძლებლობების განსაზღვრებით და იმაზე კამათით, არის თუ არა თავისუფლების შესაძლებლობები ამა თუ იმ სოციალურ სისტემაში და რამდენად ახლოს ან შორს არის ის თავისუფლების აბსოლუტურ შესაძლებლობებთან.

რაც შეეხება პიროვნულ თავისუფლებას - ან ვართ თუ არა მე, შენ, ის თავისუფალი - ეს გრძნობის, ფსიქიკური სამყაროს სფეროა.

Personal freedom and personal happiness share a common definition: living according to one's own desires. Evidently, both concepts are permitted within the social framework. However, irrespective of the degree of freedom attainable in any given society, an individual has the potential to experience both freedom and happiness — that is, to feel liberated and content. Therefore, discussions on individual freedom become somewhat futile when considering that each instance of happiness or freedom is inherently subjective. Instead, it is quite conceivable, and we should contemplate the existence of the possibility of freedom (i.e., happiness) within a specific society. We might even aspire to ensure that as many individuals as possible have the opportunity for both freedom and happiness, namely, the chance to actualize their own desires. However, it is essential to acknowledge that such aspirations come with the caveat that society must establish a framework of regulations. These regulations should serve to restrain the use of violence against others while pursuing the fulfillment of one's own desires. Therefore, engaging in the discourse of whether one is truly free is futile, as personal freedom is contingent upon subjective perception. Instead, reasoning about whether we have the maximum opportunity for freedom (the maximum fulfillment of one's own desires) in a particular social system is legitimate, quantifiable, and measurable.

პიროვნულ თავისუფლებას და პიროვნულ ბედნიერებას აქვს საერთო განსაზღვრება - საკუთარი სურვილების მიხედვით ცხოვრება. ცხადია, ამ ორივეს საშუალებას სოციალური სისტემა იძლევა. მაგრამ, იმისდა მიუხედავად, რამდენად შესაძლებელია ამა თუ იმ საზოგადოებაში თავისუფლება, ადამიანი შეიძლება იყოს თავისუფალიც და ბედნიერიც, ანუ გრძნობდეს თავს თავისუფლადაც და ბედნიერადაც.

აქედან გამომდინარე, ინდივიდუალური თავისუფლების შესახებ მსჯელობა უაზრობაა იმდენად, რამდენადაც ყოველი კონკრეტული ბედნიერება/თავისუფლება ძალიან სუბიექტურია.

სამაგიეროდ, სავსებით შესაძლებელია და უნდა ვიმსჯელოთ კონკრეტულ საზოგადოებაში თავისუფლების (ე.ი. ბედნიერების) შესაძლებლობის არსებობის შესახებ და შეიძლება მოვიხდომოდ კიდეც, რომ რაც შეიძლება მეტ ადამიანს ჰქონდეს თავისუფლების და ბედნიერების შესაძლებლობა, ანუ შესაძლებლობა, განახორციელოს საკუთარი სურვილები. აქაც, ცხადია, იმ დათქმით, რომ საზოგადოებას უნდა ჰქონდეს შეზღუდვების სისტემა, რომელიც შეზღუდავს ერთი ადამიანის სურვილის განხორციელების პროცესში არ იყოს გამოყენებული ძალადობა მეორე ადამიანის მიმართ.

ამიტომ, მსჯელობა იმის შესახებ, ვარ თუ არა თავისუფალი - აზრსაა მოკლებული, რადგან ჩემი პიროვნული თავისუფლება ჩემს შეგრძნებაზეა დამოკიდებული.

სამაგიეროდ, მსჯელობა იმის შესახებ, გვაქვს თუ არა კონკრეტულ სოციალურ სისტემაში თავისუფლების (ადამიანის მიერ საკუთარი სურვილების მაქსიმალური შესრულების) მაქსიმალური შესაძლებლობა, ლეგიტიმურია, დათვლადი და გაზომვადი.

When discussing freedom, it is essential to differentiate between two questions: What are we discussing? If we debate the potential for freedom within a particular society, such discussions are valid. However, discussions on personal freedom are nonsensical. Individual feelings and moods vary significantly, defying reduction to logical conclusions.

The discussion of free will revolves around attributing the brain's perceptual form of cause-and-effect connection to the mental realm, essentially objectifying mood. From this conformist thinking perspective arises the dilemma of whether free will exists or not. Following this line of reasoning, it becomes evident that the discourse on freedom cannot stay within the realm of cause-and-effect connections, as these connections are merely a construct of our brain, organizing the world into a deterministic reality.

Freedom, by its very definition, is non-deterministic and pertains to the realm of the psyche, thus eluding the definition of what can be perceived deterministically by the external world.

ამიტომ, როდესაც თავისუფლების შესახებ ვმსჯელობთ, ეს საკითხი ორად უნდა გავყოთ და ვიკითხოთ: რის შესახებ ვმსჯელობთ? თუკი ვმსჯელობთ კონკრეტულ საზოგადოებაში თავისუფლების შესაძლებლობების არსებობის შესახებ, ამის შესახებ მსჯელობა დასაშვებია. მაგრამ, თუკი პიროვნული თავისუფლების შესახებ ვმსჯელობთ, ეს უაზრობაა. რამეთუ ყოველი ჩვენგანის შეგრძნებები და განწყობა იმდენად განსხვავდება ერთმანეთისგან, რომ ის არ დაიყვანება მსჯელობის შედეგზე.

ფაქტი, რომ ჩვენ ვმსჯელობთ თავისუფალი ნების შესახებ, ეს, ისევ და ისევ, ტვინის აღქმის ფორმის - მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის მიწერაა ფსიქიკური სამყაროსათვის, განწყობის ობიექტივაციაა. აქედან გამოჰყავს კონფორმისტული აზროვნებას ნების თავისუფლების არსებობა-არარსებობის პრობლემა. ამ მსჯელობით კი მივდივართ დასკვნამდე, რომ თავისუფლების შესახებ მსჯელობა არ შეიძლება მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის სფეროში მოვათავსოთ, რადგანაც მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი ჩვენი ტვინის ფორმაა, რომელიც სამყაროს აწესრიგებს და დეტერმინისტულ რეალობას აყალიბებს. ის რაც განსაზღვრების მიხედვით არადეტერმინისტულია (თავისუფლება) და ფსიქიკურ სამყაროს ეკუთვნის, ვერ განისაზღვრება იმით, რასაც მხოლოდ დეტერმინისტულად შეუძლია სამყაროს აღქმა.

4. The function and purpose of the brain are distinct from those of the body, leading to the sense/mind dichotomy.

Today, the brain stands as one of the most extensively studied organs, yet it remains shrouded in mystery. Numerous questions persist unanswered: Why does the brain exist? What functions is it related to? How does interest in something emerge? What underlies brain disorders? What purpose do dreams serve, among others?

The key to unraveling many of these mysteries lies in the theory of evolution. Taking an evolutionary perspective allows us to understand phenomena such as the spread of viruses and the benefits of studying animal behavior to advance human medicine.

digestive system and the central nervous system—which are present not only in humans but also in mammals and reptiles.

Thus, I presented ChatGPT with two straightforward questions: Which system developed first, the digestive or the central nervous system? The answer I received was surprising:

The digestive nervous system, also known as the enteric nervous system (ENS), and the central nervous system (CNS) are two distinct systems, but they have different evolutionary origins and developed at different points in evolutionary history.

1. **Digestive Nervous System (Enteric Nervous System - ENS):** *The enteric nervous system is often considered the "second brain" due to its ability to independently regulate the digestive system. The ENS controls processes such as peristalsis, the mixing and movement of food through the digestive tract, and the secretion of digestive enzymes. The enteric nervous system has a complex network of neurons located within the walls of the gastrointestinal tract.*

4. ტვინის ფუნქცია და მიზანი სხვაა, სხულის ფუნქცია და მიზანი - სხვა; გრძნობა/გონების დიხოტომია.

დღესდღეისობით ტვინი ალბათ ერთ-ერთი ყველაზე უფრო კარგად შესწავლილი ორგანოა, თუმცა იმავდროულად ყველაზე ბუნდოვანიც. დღემდე უპასუხოდაა დარჩენილი კითხვები, თუ რატომ არსებობს ტვინი, რას უკავშირდება მისი ფუნქციონირება, როგორ იქმნება ინტერესი, რა არის ტვინის აშლილობა, რა დანიშნულება აქვს სიზმარს და სხვ.

თანამედროვე მეცნიერების ძალიან ბევრი კითხვის პასუხის გასაღები ევოლუციის თეორიაშია: ევოლუციური მიდგომა გვეუბნება, როგორ ვრცელდებიან ვირუსები, რატომ არის, ადამიანისათვის განსაზღვრული მედიკამენტების შესასწავლად კარგი, მაგალითად, ცხოველის ქცევაზე დაკვირვება და ექსპერიმენტი და ა.შ.

ამიტომ, როდესაც ტვინის შესახებ იწყება მსჯელობა, პირველი კითხვა, რომელიც უნდა დაისვას, არის მის ევოლუციაზე. რამე რომ არ შემშლოდა და ტვინის ევოლუციის შესახებ თანამედროვე მეცნიერებაში არსებული/მიღებული ცოდნა მომეცვა, ChatGPT-ს დავაკითხე. პასუხის გაადვილებისათვის საკითხი კიდევ უფრო დავაკონკრეტე და ვკითხე „ორივე“ ნერვული სისტემის - საჭმლის მომნელებელი და ცენტრალური ნერვული სისტემის შესახებ. ცნობილია, რომ ჩვენ, და არა მარტო ჩვენ, ძუძუმწოვრები და რეპტილიებიც, ამ ორი სისტემის მატარებლები ვართ.

ამიტომ, ChatGPT-სთვის დავაკონკრეტებელი ორი მარტივი შეკითხვა საჭმლის მომნელებელი და ცენტრალური სისტემების განვითარების თანმიმდევრობაზე ასეთი იყო: ჯერ რომელი სისტემა განვითარდა - 1) საჭმლის მომნელებელი თუ 2) ცენტრალური?

პასუხმა გამოაცხადა:

The digestive nervous system, also known as the enteric nervous system (ENS), and the central nervous system (CNS) are two distinct systems, but they have different evolutionary origins and developed at different points in evolutionary history.

1. **Digestive Nervous System (Enteric Nervous System - ENS):** The enteric nervous system is often considered the "second brain" due to its ability to independently regulate the digestive system. The ENS controls processes such as peristalsis, the mixing and movement of food through the digestive tract, and the secretion of digestive enzymes. The enteric nervous system has a complex network of neurons located within the walls of the gastrointestinal tract.

The ENS has ancient origins and is thought to have evolved very early in the evolutionary history of animals. Even simple organisms, like jellyfish, have basic nerve nets to coordinate movements, and this can be considered a precursor to the more specialized enteric nervous system found in more complex animals.

complexity of the nervous systems observed in vertebrates, including humans.

Strange as it may seem, the theory of evolution in this answer seems to be elusive, because this answer seems to allow that the nervous system has two sources of evolution - one in the gastrointestinal tract and the other in the central brain.

However, if you apply the evolutionary principle, it is clear that the brain should have developed only from the digestive nervous system. Obviously, this is a hypothesis, but which hypothesis is more consistent with the principle of evolution - the assumption that the central nervous system evolved independently from the pre-existing digestive nervous system with identical cells or the assumption that the central nervous system is an evolution of the digestive nervous system for better food extraction?

But in this case, I think the philosophical question is different than the problem of origin/non-origin of two systems from one basis: how do we know that these two systems are really two systems and not one? Why do we have such confidence, especially since more and more research is being published on how bacteria in the digestive system affect brain disorders.

The ENS has ancient origins and is thought to have evolved very early in the evolutionary history of animals. Even simple organisms, like jellyfish, have basic nerve nets to coordinate movements, and this can be considered a precursor to the more specialized enteric nervous system found in more complex animals.

2. **Central Nervous System (CNS):** The central nervous system, comprising the brain and spinal cord, is a more recent evolutionary development. The CNS is found in more advanced animals, particularly in bilaterally symmetrical animals like flatworms and their descendants, including vertebrates.

The evolution of the CNS involved the concentration of neural tissue at the anterior (head) end of the organism, leading to cephalization. This eventually resulted in the development of more sophisticated brain structures that could process complex information, regulate various bodily functions, and coordinate a wide range of behaviors. In summary, the digestive nervous system (ENS) is considered to have evolved earlier in evolutionary history, appearing in simpler organisms as a basic nerve net. The central nervous system (CNS), on the other hand, is a more advanced development that became prominent in bilaterally symmetrical animals, leading to the complexity of the nervous systems observed in vertebrates, including humans.

რაოდენ უცნაურიც არ უნდა იყოს, ამ პასუხში ევოლუციის თეორია, ერთი შეხედვით, მიჩქმალურია, რადგან ეს პასუხი თითქოსდა უშვებს, რომ ნერვულ სისტემას ევოლუციის ორი წყარო აქვს - ერთი - კუჭ-ნაწლავის და მეორე - ცენტრალური, ტვინის.

არადა, თუკი ევოლუციურ პრინციპს მიუყენებ, ცხადია, რომ ტვინი მხოლოდ და მხოლოდ კუჭ-ნაწლავის, ანუ საჭმლის მომნელებელი ნერვული სისტემიდან უნდა განვითარებულიყო. ცხადია, ეს ჰიპოთეზაა, მაგრამ, რომელი ჰიპოთეზა უფრო შეესაბამება ევოლუციის პრინციპს - იმის დაშვება, რომ ცენტრალური ნერვული სისტემა უკვე არსებული, იგივეობრივი უჯრედების მქონე საჭმლის მომნელებელი ნერვული სისტემიდან დამოუკიდებლად განვითარდა თუ იმის დაშვება, რომ ცენტრალური ნერვული სისტემა საჭმლის მომნელებელი ნერვული სისტემის ევოლუციაა საჭმლის უკეთესი მოპოვებისათვის?

მაგრამ ამ შემთხვევაში, ვფიქრობ, ფილოსოფიური შეკითხვა სხვაა და არა ორი სისტემის ერთი საფუძვლიდან წარმოშობა/არწარმოშობის პრობლემა: რა ვიცით, რომ ეს ორი სისტემა მართლაც ორი სისტემაა და არა ერთი? საიდან გვაქვს ასეთი თვითდაჯერება, მით უმეტეს, რომ სულ უფრო და უფრო მეტი კვლევა ქვეყნდება, როგორ ზემოქმედებენ საჭმლის მომნელებელი სისტემის ბაქტერიები ტვინის აშლილობებზე.

You will say that this argument is metaphysical and it does not matter much. Let's see if it is.

One thing that this dichotomy of nervous systems reminded me of is created on the edge of modernity and medieval times a theory of psycho-physical parallelism. According to this theory, mind and body are coordinated but not causally related. This theory was conceived in order to justify and prove God's intervention in everyday life without neglecting nor the existence of the material world neither of God; According to this teaching, God arranges the coordination of mind and body in such a way that there is no causal relationship between them.

Strange as it may be, this dualism is preserved in modern science: without any experimental justification, it is assumed that both of these are different systems, which may be related to each other, but still represent two systems carrying different functions.

It is still unanswered, so how do we know that the central nervous system has a different function/purpose and the digestive system has another? Isn't it because we have a self-evident idea that we think with our brain and digest with our stomach? The search for the psychic basis of this idea will take us far, but the fact that this approach has a cultural basis is obvious: apart from the psycho-physical parallelism of the beginning of the new age, in everyday understanding, the brain and the senses are fighting each other, "the brain tells us one thing and the heart another."

თქვენ იტყვი, რომ ეს კამათი მეტაფიზიკურია და ამას დიდი მნიშვნელობა არ აქვს. ვნახოთ, ასეა თუ არა.

ერთი რამ, რაც ნერვული სისტემების ამ დიქტომიამ მომაგონა, შუა საუკუნეების და ახალი დროის ზღვარზე ჩამოყალიბებული თეორიაა ფსიქო-ფიზიკური პარალელიზმის შესახებ. ამ თეორიის მიხედვით, გონება და სხეული კოორდინირებენ, მაგრამ არ არიან მიზეზ-შედეგობრივ კავშირში ერთმანეთთან. ეს თეორია მოიფიქრეს იმ მიზნით, რომ გაემართლებინათ და დაესაბუთებინათ ღმერთის ჩარევა ყოველდღიურობაში ისე, რომ არც მატერიალური სამყაროს არსებობა უარეყოთ და არც ღმერთის; ამ სწავლების მიხედვით, ღმერთი აპირობებს გონების და სხეულის კოორდინაციას ისე, რომ მათ შორის არ არის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი.

რაოდენ უცნაურიც არ უნდა იყოს, თანამედროვე მეცნიერებაში ეს დუალიზმი შენარჩუნებულია: ყოველგვარი ექსპერიმენტული დასაბუთების გარეშე ჩათვლილია, რომ ორივე ეს სხვადასხვა სისტემებია, რომელთაც შეიძლება კავშირი ჰქონდეთ ერთმანეთთან, მაგრამ, მაინც ორ, სხვადასხვა ფუნქციის მატარებელ სისტემას წარმოადგენენ.

დღემდე უპასუხოდაა დატოვებული და ამიტომ გასარკვევია, საიდან ვიცით, რომ ცენტრალურ ნერვულ სისტემას სხვა ფუნქცია/მიზანი აქვს და საჭმლის მომწოდებელ სისტემას - სხვა? იქიდან ხომ არა, რომ გვაქვს თავისთავად ცხადი წარმოდგენა, თითქოს ტვინით ვფიქრობთ და კუჭით ვინელებთ? ამ წარმოდგენის ფსიქიკური საფუძვლების ძიება შორს წაგვიყვანს, თუმცა ის ფაქტი, რომ ამ მიდგომას კულტურული საფუძველი აქვს, ამკარაა: გარდა ახალი დროის დასაწყისის ფსიქო-ფიზიკური პარარელიზმისა, ყოველდღიურ წარმოდგენებში ტვინი და გრძნობები ებრძვიან ერთმანეთს, „ტვინი სხვას გვეუბნება და გული - სხვას“.

it seems evident, that the basis of this attitude/mood/view rests neither on experiment nor observation. It is an illusion of the conformist mind, which perceives a being with a brain as dual: again and again - as in the case of the idea of God - by analogy with its own action and being.

In the day-to-day world in which humans must act, they are faced with obstacles that must be overcome to achieve their goals. Consequently, the relationship between the acting individual and the surrounding environment is often analogized to that between the brain and the body. The conformist mind tends to conclude that just as individuals encounter opposition from their environment when pursuing goals, the brain similarly opposes the body (the environment in which the brain 'resides') in achieving set objectives. Evidently, this dualistic view of the brain initially gained acceptance without critical scrutiny and has persisted within the scientific community. One can only speculate about the multitude of unresolved issues concealed behind this cognitive sleight of the conformist mindset. These likely include challenges that contemporary humanity addresses solely through symptomatic treatment—primarily mental disorders, but not exclusively. Overcoming this illusion of the conformist mindset and delving into what appears self-evident on the surface—namely, whether we are dealing with two distinct systems—raises pertinent questions. Why are we confident in defining the brain's purpose as information processing? How is interest engendered? Numerous queries of a similar nature abound, each possessing the potential to lead us into extensive explorations.

ის, რომ ამ დამოკიდებულების/განწყობის/ხედვის საფუძველი არ ეყრდნობა არც ექსპერიმენტს და არც დაკვირვებას, თითქოს ცხადია. ეს კონფორმისტული გონების ილუზიაა, რომელიც ტვინის მქონე არსებას აღიქვამს დუალურად: ისევ და ისევ - როგორც ღმერთის იდეის შემთხვევაში - საკუთარი მოქმედების და ყოფის ანალოგიით.

ყოველდღიურ სამყაროში, რომელშიც ადამიანს უწევს მოქმედება, ის აწყდება წინააღმდეგობას, რომელიც გადასალახავია, თუკი მას უნდა, მიაღწიოს საკუთარ მიზანს. შესაბამისად, მოქმედი სუბიექტის და მოწინააღმდეგე გარემოს ურთიერთობის გადატანა ხდება ანალოგიით - ტვინზე და სხეულზე: კონფორმისტული გონება ასკვნის, რომ ისევე, როგორც ადამიანს დასახული მიზნის მიღწევისას ეწინააღმდეგება მისი გარემო, ასევე ტვინს ეწინააღმდეგება მისი სხეული (ანუ ის გარემო, რომელშიც ტვინი „ცხოვრობს“) დასახული მიზნების მიღწევისას.

ცხადია, ამ დუალიზმმა ტვინის შესახებ ჯერ უკრიტიკოდ გადაინაცვლა და მერე დარჩა კიდევ მეცნიერებაში. ჩვენ მხოლოდ შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რამდენი გადაუჭრელი პრობლემა იმალება კონფორმისტული გონების ამ ილეთის უკან: სავარაუდოდ, ის პრობლემები, რომლებსაც კაცობრიობა დღესდღეობით მხოლოდ სიმპტომების გაქრობით მკურნალობს - აქ უპირველეს ყოვლისა ვგულისხმობ მენტალურ აშლილობებს, მაგრამ, არა მხოლოდ - კონფორმისტული გონების ამ ილუზიის გადალახვაში და იმის კვლევაშია, რაც ზედაპირზეა და თავისთავად ცხადი გვგონია: ნამდვილად ორ სისტემასთან გვაქვს საქმე? რატომ ვართ დარწმუნებულები, რომ ტვინის მიზანი ინფორმაციის გამომუშავებაა? როგორ ხდება ინტერესის გენერირება? მსგავსი ტიპის შეკითხვები, რომელთა ჩამოთვლაც შორს წაგვიყვანდა, უამრავია.

Importantly, there is a lack of experimental data supporting the notion of a duality between the digestive and central nervous systems (brain and body). Instead, this concept relies on an illusion perpetuated by the conformist mind, drawing analogies from everyday experiences, similar to other postulates examined in this book.

Therefore, it is conceivable that decades of unresolved issues in brain research, including those related to mental disorders and other brain functions, stem from perpetuating this illusion rather than exploring alternative perspectives.

ფაქტია, რომ საქმლის მომწოდებელი და ცენტრალური ნერვული სისტემების (ტვინი-სხეულის) დუალურობის (ორ სისტემად არსებობის) დამამტკიცებელი ექსპერიმენტული მონაცემები არ არსებობს და ეს იდეა უყრდნობა კონფორმისტული გონების ილუზიას: ყოველდღიურ გამოცდილებასთან ანალოგიას, ისევე, როგორც სხვა პოსტულატები, რომლებიც ამ წიგნში განვიხილეთ.

არადა, სავარაუდოა, რომ ტვინის კვლევაში ათწლეულობით გადაუწყვეტელი პრობლემები, იქნება ეს მენტალურ აშლილობებთან თუ ტვინის სხვა ფუნქციებთან დაკავშირებით, ამ ილუზიაზე უარის თქმაში და სხვა მიმართულებით მოძრაობაში მდგომარეობს.

Afterword

In this book, I have discussed the four pillars of the conformist mind. The extension of this philosophical approach may uncover additional pillars. I believe the crux of this discussion lies in the human tendency to base these postulates on their own seemingly infallible physical and mental experiences.

1. Belief in God: Extending one's personal experience of governance to conceptualize a divine governing entity; inability to envision governance without a guiding personality.
2. The Infallibility of Perception and Mathematics: Transferring the everyday experience of perception and its mathematical measurement/refinement to states of affairs where perception cannot be applied.
3. Dilemma of Free Will: Considering mental events through the lens of daily experiences of cause-and-effect connections, thus objectifying them and positioning them to the world of tangible objects.
4. Inflating of the idea of Body-Mind Opposition: transferring the daily-based imaginary of body-mind opposition to research on the relationship between the brain and body.

It is evident that conformist thinking revolves around the generalization of one's own and commonly accepted experiences. Although it is easy to recognize the inadequacy of this approach due to insufficient justification, it nonetheless subtly infiltrates even the most complex judgments, as a rule moving in opposite directions from problem solutions.

ბოლოსიტყვაობა

ამ წიგნში კონფორმისტული გონების ოთხი საყრდენი განვიხილეთ. არ არის გამორიცხული, რომ ფილოსოფიურმა მიდგომამ კიდევ რამდენიმე ასეთი საყრდენი აღმოაჩინოს.

ვფიქრობ, მთავარი ამ განხილვაში არის ის, რომ ადამიანი საკუთარ, ერთი შეხედვით, უტყუარ, სხეულებრივ და მენტალურ გამოცდილებაზე აყრდნობს ამ პოსტულატებს.

1. ღმერთის რწმენა - საკუთარი მართვის გამოცდილების გადაჭიმვა ყველგან, სადაც მართვა შესაძლებელია; შეუძლებლობა წარმოიდგინო მართვა მმართველი სუბიექტის გარეშე;
2. აღქმის და მათემატიკის უტყუარობა - შეგრძნების და მისი მათემატიკური გაზომვა/დაზუსტების ყოველდღიური გამოცდილების გადატანა იქ, სადაც შეგრძნება პრინციპულად ვერ იმუშავებს;
3. ნების თავისუფლების დილემა - მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის ყოველდღიური გამოცდილებით ფსიქიკური მოვლენის განხილვა და ამ გზით მისი ობიექტივიზაცია, საგანთა სამყაროში გადაყვანა;
4. სხეულის და გონების დაპირისპირების ყოველდღიური გამოცდილების გავრცელება ტვინის და სხეულის კვლევაზე.

ცხადია, რომ კონფორმისტული აზროვნების ღერძი ისევ და ისევ საკუთარი და საყოველთაოდ მიღებული გამოცდილების განზოგადებაა, რაც, მიუხედავად იმისა, რომ ყველამ ვიცით, რომ ამის გაკეთება, არასაკმარისი დასაბუთების გამო, არ შეიძლება, მაინც ფარულად აღწევს, ერთი შეხედვით, ყველაზე უფრო რთულ მსჯელობებში და, სავარაუდოა, რომ მარტივი და განმავითარებელი გადაწყვეტილებებისაკენ მიმავალ გზას ხერგავს.

